Ժ. ՏԱՐԻ 2862 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 8 ՆԱԽԱՍԱՐԴ 4386 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1893 17 ՍԵՊԷՄԲԵՐ 1344 ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՇԱԼԷՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سى ادارەسنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐՇԱԼԷՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք 150
» » Վեցամսեայ » » 75
» » Եռամսեայ » » 40
Օտար երկիրներէ Տարեկան » 56
» » Վեցամսեայ » 28
Ընտիր թուղթի [illegible] Տարեկան Օսմ. Ոսկի 2
Դատարաց թղթակրութիւն [illegible] Դրուշ 50

Խմբագրութիւնս [illegible] կամ այլ գրութիւն

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18/30 ՕԳՈՍՏՈՍ 1893

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ.—Ի Փարիզ, 665,663 արձանագրեալ ընտրողներէն 456,256ը միայն մասնակցեցան քուէարկութեան։ 175,200 քուէ ստացան արմատականք և գործաւորականք, 41,931 քուէ պատեհականք (չափաւոր հանրապետականք), 115,772 գործաւորական կուսակցութեան ձախ ձախակողմը կազմող հատուածք, 20,150 պահպանողականք և 43,095 պուլանժէականք։ Նորընտիր երեսփոխաններէն 20ը գործաւորներն, կամ գործաւոր եղած են։ Ասոնց թուոյն վրայ անուշադիր յաւելում պիտի ըլլայ երբ համեմատական ընտրութեանց արդիւնքն իմացուի։ Պ. Ֆլուրէի դէմ մրցող և զնա համեմատական պարտաւորող ընտրելին դիմարկացուցած մէ։ Լուի Պլան պատմական անունը կրող նոր երեսփոխան մը վերաբերութիւն չունի այն, հանգուցեալ գործիչին հետ, այլ հանրահռչակի մարիչ (տոնոյ-տրեսս) մէ Տրոմի դաւառին մէջ։ Ի Փարիզ, չափաւոր տարերք (հանրապետական թէ պահպանողական) ունեցան 63,000 քուէ։ Հակառակ տարերք 350,000 քուէ, կրոր հաշուով։

—Փարիզէ դուրս, դաւառաց և Ալժերիոյ ընտրողք ընդ ամենայն 6,596,094 քուէ տուին, յորմէ չափաւոր հանրապետական կուսակցութեան վիճակեցան 3,093,376 քուէ։ Հանրապետութեան յարեալ ամբողջութեանց ստացած քուէներն եւս ասոնց վրայ բարդելով, կը գտնենք որ նախարարական մեծամասնութիւնն 3,658,376 քուէ ստացած է։ Միւս կողմէ, արմատականք 1,355,401 քուէ, գործաւորականք 504,433, պուլանժէականք և վերաքննականք 144,968 քուէ և աջակողմեանք 933,484 քուէ ստացած են, որով ընդդիմադիր կուսակցութեանց քուէներուն համագումարը կը հասնի 2,938,306 ի։ Ուրեմն, հանրապետական պաշտօնական կուսակցութիւնն հակընդդէմ տարերքէն 720,000 քուէ աւելի ունեցած է։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Կ'ըսուի թէ Միջերկրականի նորակազմ ռուսական նաւախումբը բաղկացնող մարտանաւերն որք Ամերիկայէն կուգան, Սեպտեմբոն մէջ միահազոյն դիմելով Թուլոնի նաւահանգիստն, հոն այցելութիւն պիտի տան Ֆրանսական նաւատորմին, Ֆրոնշդատի այցելութեան է փոխարէն։

ԱՆԳԼԻՈՑ մէջ գաղթային անուամբ նոր կուսակցութիւն մը կազմուեցաւ, նպատակ ունենալով պաշտպանել գաղթականութեանց իրաւունքներն, և զարգացնել մայր-հայրենեաց և գաղթականութեանց հաղորդակցութիւնները։ Պիտի աշխատի նաեւ որ Ֆրանսական չարագործք չտարուին ի Նոր Բալէստինա, ուստից փախչելով կը մտնեն անգլ. գաղթականութեանց մէջ և հոն չատ դժուարութիւն կը պատճառեն գաղթային իշխանութեանց։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՒ.—Լայնպուրկի դուքսն, երկրորդ որդի Վիլհելմ Թագաւորին, եղաւ Աաքս-Քոպուրկ-Կոթայի դուքս և հետեւապէս իր քառորդ միլիոն Գերմաններու վերապատ։ Այս իրողութեան պատճառը սա է որ հանգուցեալ Էրնէսդ Բ. դուքսն երեց եղբայր էր Ալպերդ իշխանին, որդացեալ ամուսնոյն Վիքթորիա Թագուհւոյն։ Էրնէսդ Բ. թէև միւսուն տարիէ հետէ ամուսնացեալ բայց զաւակ ունեցած չըլլալով, բնական էր որ գահն իր եղբօրորդւոյ անցնէր, որք են Վիքթորիա Թագուհւոյն զաւակները։ Կալլէսի իշխանն Անգլիոյ գահը Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի գահէն նախամեծար համարած ըլլալով, իր իրաւունքները փոխանցած է իր երկրորդ եղբօր, Էտինպուրկի Ալֆրէտ իշխանին, որ հետեւապէս անցեալ օր Կոթայի ոստանին մէջ ձեռք առաւ թափուր մնացեալ գահին յաջորդութիւնն և Սահմանադրութեան վրայ օրինական երդումն ընելով, ստանձնեց 250,000 Բոպուրկ-Կոթացի գերման հպատակաց կառավարութիւնը։ Բայց անգլիացի իշխանի մը ներկայութիւնը գերմանական գահու մը վրայ քաղաքական կարեւոր հետեւանքներ կարող է արտադրել իբր գերման վեհապետ, իրաւունք և միջոց ունի ճշդիւ տեղեկանալու գերման կայսրութեան ամէն գործերուն, արտաքին թէ ներքին, ինչպէս և զինուորական ու ցամաքային ոյժերուն։ Կ'ըսուի թէ Էտինպուրկի դուքսն ինքն եւս կը հակնայ պարագային փափկութիւնն, և որոշած է Կոթայի վրայ ունեցած ժառանգութեան իրաւունքները փոխանցել իր Ալֆրէտ որդւոյն (այժմ 19 տարեկան), երբ 21 տարու ըլլայ։ Բայց [illegible] Կոթայի [illegible]դէն չափահաս կը սեպուի գահուն տիրանալու համար, կը կարծուի թէ այս փոխանցում աւելի շուտ կրնայ տեղի ունենալ։

ՇԻՐԱԿՈՑԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ մեծամեծ չէնքերն որք չատ հանուած էին՝ ցուցահանդէսին փակուէն ետքն ամբողջով պիտի ծախուին իբրև հին ատաղձանիւթ։ Երկաթը, պողպատն և չինուածափայտը միայն բարա պիտի ընեն, և կը կարծուի թէ այս կերպիւ մէկ միլիոն տոլարէ աւելի չպիտի գանձուի։ Այժմ վերջապէս հասկացուած է թէ այդ մեծ ցոյց ամերիկեան գործունէութեան՝ նիւթական վնասով պիտի գոցուի։ Հին Աշխարհը չերթար, չայցելեր, չի հետաքրքրուիր։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ ոստանին քաղաքային խորհրդոյն օգոստ. 23ի նստին մէջ, քաղաքապետն ըսաւ որ թէպէտ Տերութեան արեւելեան (լեհական ու մահառական) նահանգաց մէջ հնոտխտը կը շարունակէ, բայց ամէն բան յուսալ կուտայ թէ Վիեննա այս տարի ևս անցեալ տարուան պէս զերծ պիտի մնայ աղէտէն։ Մեծ հոգ կը տարուի քաղաքին մաքրութեան, և կը յուսացուի որ մայրաքաղաքին գաւառաց հետ սովորական հաղորդակցութիւնք ծանր արգելքի չպիտի ենթարկին։

ՍԻԱՄԻ կառավարութիւնն անցեալ շաբթուն երկուք ու կէս միլիոն ֆր. ի արժողութեամբ արծաթեայ տոլարներ յանձնեց Ա.-Ֆ. Ֆրանսական մարտանաւուն, և ուրիշ կէս միլիոն ֆր. ալ յանձնեց Սայկոնի Հնդկաչինական Դրամատան, ի հաշիւ Ֆրանսայի։ Որով վճարած եղաւ իրմէ խնդրուած երեք միլիոն ֆր. ի գումարն և հատուցում ըլլասուց այն Ֆրանսացւոց որք Սիամցիներու կողմէ զրկանք կրեր են ու է կերպիւ։ Մինչ Սիամ նիւթական հաշտութեան դաշնագրոյն յօդուածներէն մին այս կերպիւ կը գործադրեր, Ֆրանսացիք ծովեզերքէն ուժ մտներ գտնուող Զանդապոն քաղաքը գրաւեցին, և թէպէտ Սիամցի պաշտօնեայք յանկարծակի եկան, բայց խնդիրը չյաջորդցին։ Ֆրանսացի գաղթային մարդոց առիթ չտալու համար որ երկրային կամ դրամական նոր պահանջումներ ընեն։

Պ. ԼԷՄԻՐ ՏԷ ՎԻԼԷՌ, Ֆրանսացի բանագնացն, որ ի Պանկոք հասնելով պատուոյ ընդունուած էր Սիամի ծիրքայական իշխանութեանց կողմէ, Սիամի պատուիրակ Տիվան իշխանին հետ սկսաւ բանակցիլ Ֆրանսական հաշտութեան դաշնագրին սահմանագիծ, վերաբերեալ տարմարութեանց գործադրման համար։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ներդաստն խնդիրն (Լէ-Մորդի արկածին հետեւանք) թէև կարգադրուած ըլլացած կրնայ հանարուիլ, բայց ինչպէս իտալիոյ մէջ ընդդիմախօսք Պ. Ճոլիտիի վարչութիւնը կը բնագատեն այս մասին իր թուլութեան համար, ի Ֆրանսա ընդդիմախօսք կը գանգատին Պ. Տրվէրի մեղմութենէն։ Եթէ խօսքն այս սա և իտալիա իրարու [illegible] դէն չափահաս կը սեպուի գահուն տիրանալու համար, կը կարծուի թէ այս փոխանցում աւելի շուտ կրնայ տեղի ունենալ։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԹԱՐԵՐԸ (*)

Լոնտոն այս տարուան չափ փայլուն եղանակ ունեցած չէ կ'ըսեն, գէթ վերջին հինգ վեց տարիներ։ Զորս ամիսէ հետէ մառախուղ և մէգ հրաժեշտ տուած են Լոնտոնի և տիրող ջերմութիւնը կը հաւասարի կարծեմ ո և է բարեխառն կլիմայի տակ եղածին։

Անգլիացիք ծանօթ են արդէն իրը ոչ արդուզարդի ժողովուրդ, բայց այս արտաքոյ կարգի տաքերուն առթիւ (50 տարիէ ի վեր նմանը չտեսնուած կ'ըսեն անգլ. թերթեր) մասնաւոր պարզութիւն և հրապոյր տրված է երկրին։ Նորաձեւութեան սիրահար մը ի զուր պիտի չըլլէր Լոնտոնի փողոցներուն մէջ։ Հոն ամէն մարդ իր ճաշակն ունի և անտարբեր ձեւակերպութեանց, իւր հանգստութիւնն է ինչ որ կը փնտռէ։

Հարուստ կամ ազնուական դասակարգը Ցուլիսի հետ գիւղեր քաշուեցաւ արդէն վայելելու իր փարթամ կեանքն։ Օգոստոսն աւելի արհեստաւորը կամ միջակ դասուն զուարճութեանց ամիսն է։ այն կարգի պատկանող գրեթէ ամէն ընտանիք երեք օրէ մինչեւ երեք շաբաթ անպատճառ օդափոխութեան Կերթայ ծովեզերեայ կամ ցամաքային վայր մը, ուր կարող կ'ըլլայ երջանիկ ժամանակ անցուցեալ, հեռու իրենց առօրեայ աշխատութիւններէ։ Ասկէ վար դասակարգ մը ևս կայ, աղքատ դասը, որ անկարող է Լոնտոնէ դուրս ելնել, սակայն և այնպէս գիտէ հաճելի ժամանակ անցուցեալ։ Շաբաթ կէս օրէ վերջ գործերնին լմնցնելով կը ժողովուին ընտանեաց մօր շուրջ և իւրաքանչիւրն իր վաստակէն մաս մը իրեն յանձնելով, կը խնդրեն որ իրենց հաճելի օր մը անցունել տալու ծրագիրը պատրաստէ։ Մայրը փութով հաց, միս, պտուղ և այլ պիտոյքներ կը հայթայթէ և ահա ամբողջ ընտանիք մը ուրախ զուարթ ճամբայ կ'ելնեն։ Մօտակայ «Փարք»երէ մին կ'ընտրեն իբր վայր օդափոխութեան և հանդարտ և առանձին անկիւն մը ծառի մը հովանւոյն տակ կ'ապաստանին։ Փոքրիկ սիրուն մանկիկներ սկսած են ոստոստել արդէն, երբեմն կուգան վրդովել իրենց մայրիկը վէճ մը կարգադրելու կամ իրենց փոքրիկ միտքերն հետաքրքրող բանի մը վրայ իրմէ բացատրութիւններ ստանալու համար։ Ճաշի պատրաստութիւնը կը տեսնուին։ Թերեւս արդէն ընթերցողն ևս փափաք չունի այդ խեղճ ընտանիքին հացկերոյթը վրդովելու։ արդէն քաղաքին օդն անտանելի դարձած է։ Զէրինկ-Քրօսի կայարանէն ժամը 10ն եռաձայնուն տաշնեալ և տիմ մը քային ճամբորդութիւն մը թերեւս վոսորցի և կղզեցի պարոններուն համար ևս հաճելի կրնայ ըլլալ։

Ճիշդ ժամանակին հասած ենք. վայրաչարժը սուր ճիչով մը հրաժեշտ կուտայ և բոպէ չանցած կայարանին համանուն կամրջով թէ յմիսի պղտոր մակերեսէն կ'անցնինք սուլոյով։ «Հարաւային արեւմտեան դիծ»ն է մեր հետեւելիք ճամբան, Լոնտոնի դէպ հարաւային կողմն յառաջանալու վրայ ենք։ Սեւ, մրոտած և ապտոտ տուներու շարքերուն մէջէն կ'անցնինք և արդէն հասած ենք կէտի մը ուր տուներու վերնայարկեր միայն կրնանք տեսնալ, տուներ որչափ հեռանան քաղաքէն այնքան կը խոնարհին, որով և խորհիլ կուտան ճամբորդին թէ կառախումբն է որ կը մագլցի։ Այլ ևս տուներու գագաթէն կ'անցնինք և ահա ծխնելոյզներու խիտ անտառ մը կը պարզուի մեր աչաց առջև, երեսեցոյ մը հսկայ գմբէթը, բարձրարերձ աշտարակ մը և կամ զանգակատուն մը կուգան խանգարել ծխնելոյզներու այդ միօրինակութիւն, բայց արդէն ձանձրացած ենք այդ մեր բարձրավանդակի դիտարանէն։

Կարգը լրագիր կարդալու եկած է, ամէն մարդ գրպանէն մէկ երկու առաւօտեան թերթեր կը հանէ և կ'ընկղմի կարդալ, սենեկակիցներուս ակնարկ մը նետելէ յետոյ կը հետեւիմ անոնց օրինակին։ Կարծես ընթերցասրահի մը մէջ ենք։ ամէն դէմս տոմ. ամենն ալ խոհուն, գուն ուշիք լուութիւնը կը վրդովուի և այն ալ լրագրին այս կամ այն մասը քննադատելու։ Կարդալ ձեւացուցած առենս կը խորհէի թէ ասոնք որքան պաղ մարդիկ են։ եթէ մեք երկու հայ իրար գայինք, մեր գրացիները ձանձրացնելու չափ խօսելինք և խնդալինք թերեւս։ որու փոյթ թէ լրագիր կարդալն ունայն հասակցութիւններէ աւելի օգտակար է։ Կ'երեւի թէ այս կէսը չեշտելու համար չատ մը խմբագրականներու պէտք պիտի ունենանք հայ լրագրութեան հարիւրամեկին առթիւ։

Շոգեկառքը մեղի չսպասեր, կայարանէ կայարան կը յառաջանայ ճեպընթաց։ կառուցողն ամենէն մեծ հաճոյքն է որոշեալ ժամանակին կառախումբն իր տեղն հասցնել և արդէն առանց ծանր պատահարի, անկարելի է վայրկենական յապաղում։ Նոյն ուղղութեամբ երկու տասնեակ դծեր կը շարունակուին և բոպէ չանցած հակառակ ուղղութեամբ շոգեկառք մը կը սուրայ, վրդովելով մեր տեսարանն որ սկսած է տասնակ դաշտերու վերածուիլ։ Այս եղանակին մէջ գաշտերուն այնքան կանաչութիւնը նշանակելի է, կարծես ջերմութիւնը չէ կրցած իր թամրեցուցիչ դերը կատարել։

Ընդարձակ մարգեր կը տարածուին չորս կողմէ, ամենն ալ խիտ խանաչ։ կենդանիներու հօտեր խոտն կ'արածուին։ կովեր, ձիեր, ոչխարներ, ամենն ալ մարժ յուներու հակողութեան պանեն օտարին ձեռքէն, այլ ո և է խոտորում կ'ուզղեն իրենց մացի հաշիւներով։ Զախ կողմէս ծանօթ ձայն մը ուշադրութիւնս կը գրաւէ, Արքայական սոխակ մ'է որ իւր ծանօթ «դայլայլիկ»ովը ճամբորդներուն անհաճելի անակնկալ մը կ'ընէ։

Վայրկեանէ մը բլուրներու մէջէն պիտի սահինք։ Լոնտոնի մէջ տեսած արուեստական բլուրներս չեն։ ասոնք բնութեան վիթխարի ձեռակերտներն են։ Օդը բոլորովին թարմացած է և ուղեւորն աւելի աշխոյժ և զօրաւոր կը զգայ։ Ցաղորդաբար մէկ երկու լեռներ կը ճեղքինք, այդ ամէնի լերանց սպիտակ կողերն արեգական կիզիչ ճառագայթներուն տակ ակնախտիղ տեսարան մը կը պարզեն։ հոս պահ մը վախ չունինք փոխոխական անտառու միկրոններէ։ այդ լեռներ լիքն են արդէն ապանեխական նիւթերով որոց բուրումը բաւական տեղ մեզ կ'ընկերանայ։ Պահ մը կը զրկուինք աբեւուն ճառագայթներէն։ այս անգամ փոխանակ ճեղքելու, լերան մը վորէն կ'անցնինք, երկու վայրկեան թաւալելով այդ մթութեան մէջ, դարձեալ ծառաստաններու և ծաղկաստաններու մէջ կը գտնենք ինքզինքիս։

Մրտներով հեռացած ենք մայրաքաղաքէն, բայց տակաւին ծանուցումներու անհամանուսմ շարք մը կը շարունակուի գծին երկու կողմը։ հոս կայարանին պատերուն վրայ, հոն ծառի [illegible] վրայ վրայ և կամ հեռուն մարգագետնին աչքի զարնող մեկ անկիւնը ձորերու վրայ վերամբարձ սեւ տախտակին վրայ որոշ գրոշմուած ծանուցման տողեր յայտնաց մեր ուշադրութիւն կը գրաւեն։

Վայրկեան մը ևս և ահա մեր բաղձացած Բայկէյլի (Reigate) գիւղաքաղաքն կը հասնինք։ Թէեւ կառախումբն իւրաքանչիւր կայարան քանի մը վայրկեան կանգ կառնու, բայց հազիւ կըրնաս պատուզ մը առնուլ և կամ ուրիշ պէտք մը գոհացնել և դարձեալ շարժման մէջ ես։ Աւաջին անգամ հոս ոտքս դուրս կը դնեմ և այլ ևս վոյթս չէ թէ կառախումբն ինչ ուղղութիւն կառնու։

Բայկէյլի Լոնտոնէ 25—30 մղոն հեռու է, բնակչաց թուոյն մասին որոշ գաղափար չունիմ թէեւ, բայց քաղաքիսկ կոչուելու չափ ընդարձակ է արդէն։ Ամէն ամառ մեծատուններու ստուար բազմութիւն մը հոս կը քաշուի քանի մը ամսուան համար։ Մասնաւոր զբօսարաններ չկան թէեւ, բայց քաղաքն ինքնին զբօսարան մ'է։ Տուներ ընդհանրապէս երկայրիկ են և արդէն մեծ քաղաքներու պէս օդին մէջ չատ բարձրանալու պէտք չունի, ընդարձակ հողեր կան և երկիրն այնքան խճոտեալ չէ։ Գեղեցիկ պարտէզներով և անտառներով կզգիսցեալ գեղեակներու անհամանուսմ շարք մը կայ, շուկային կողմեր չէնքերը աւելի խիտ են և [illegible] կը պակսի այլ նոյն իսկ դժուար է գտնալ բոլիսէն մը որ ուղղութիւն տայ քայլերուդ, բայց ասոնք ալ ոչ մայրաքաղաքի ոստիկանաց քաղաքավարութիւնն ունի և ոչ ալ ծանօթութիւնը, գէթ այս եղաւ իմ փորձառութիւնս։

Փողոցներ չափագիտական նուրբ հաշիւներով կարգադրուած կ'երեւին, երկու եղերքներ գալար ծառերով շրջեալ են, անանկ որ ցերեկուան տաքուն իսկ կրնաս զով զեփիւռ մը վայելել։ Լոնտոնի տափարակ պողոտաները չափելէ վերջ, Բայկէյլի Ելեւէջաւոր ճամբաներէն մաղցին իր հաճելի տպաւորութիւնն ունի։

Նման ամէն անգլիական քաղաքներու, հոս ևս եկեղեցեաց ճոխութիւն մը կը նշմարուի։ Հռովմէական ծիսաւոր եկեղեցիէն սկսեալ մինչեւ պարզակրօն «Բարեկամ»ներն (Քուէյքըր) հոս իրենց եկեղեցին կամ ժողովատեղին ունին, և Ջերմեռանդ հասարակութիւն մը յաճախ կը հաւաքուի իւրաքանչիւրն իւր սիրած տեղն, առանց նախատելու զայլ

(*) Այս յօդուածը մեզ զրկած է մեր Լոնտոնի նոր թղթակիցն, «Արմենակ» էֆէնտի։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼԻ»Ի (16)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

Երիտասարդը պակ մը կեցաւ, չլացած, և կերպով մը ակամայ շարժումով, երկարօրէն շնչեց այն տաք և բուրումնալից մթնոլորտը։

Եւ յետոյ ամօթի եղական զգացում մը կը տիրէր վրան։

Բաղրիքին վրայ ծռած ըլլալով՝ կը լսէր ազմուկը զոր ծառաները կը հանէին խոսակցելով նախասենեակներուն մէջ հաւաքուած։ Ցայտնի էր թէ բաց դռուներ կային։

Ուրեմն պէտք էր որ ամէն ուրախութենէ այդ զրկեալը, գրգռեալ զգաց այդ թշուառը անցնէր այս մարդոց առջեւէն որք կը փորտային զիրար հրմշտկելով, և որոց հաղիւ զսպուած ծիծաղները Թերեւս մինչեւ իր ականջն հասնէին։

Թէեւ որոշած ըլլար մեռնիլ, յետոյ կ'ընկրկէր անձնասիրութեան այս տանջանքին առջեւ։ Անցնիլ այդ չքեղութեան մէջէն երթալու համար գերեզմանի խաւարն՝ աւելի անագորոյն կ'երեւէր իրեն։

Կը կենար հոն, բաղրիքին կրթնած։

Երաժշտութիւնը մինչեւ իրեն կը հասնէր։ մտքովը կը տեսնէր իրար փաթթուած խմբակները որք կը դարձդարձէին, մեռաքսաւէտ ծաղիքերով պարեգօտները, կը գուշակէր փոխանակուած ժպիտները, հաճոյքէ շողացող աչուքները, պարուհիներուն ձեռները՝ պարողներուն մատուքներուն լքուած։

Ցանկարծ չոր և խուլ աղմուկ մը լսեց։

Կառնդուռն էր որ կը բացուէր։

Կառքի մը անիւները թաւալեցան գաւթին սալարկին վրայ և կանգ առին անդաստակին առջեւ։

Անշուշտ սպասելու էր ինք։ Սանդուխին վրայ Թերեւս իրեն ծանօթ հրաւիրեալներու հանդիպելու փառգին չէր ուզեր ենթարկուիլ։ Վասն զի ինքն ալ առաջինքը մանակցած էր այս աշխարհիկ զուարճութիւններուն։

Մինակ, հնազանդելով հետաքրքրութեան շարժումի մը զոր չկրցաւ զսպել, քանի մը աստիճան ալ իջաւ, այնպէս որ, առանց տեսնուելու, կը նայէր մոց դրան վրայ։

Երկու տիկինները կը հասնէին առաջին յարկին վերնագաւթակը։

Անոնցմէ մէկը, թաւշապատ թիկնոցակով մը պլլուած, բարձրահասակ էր և ամբողջ մարմնին վրայ փառաւոր վայելչութեան մը դրոշմը կար։ Դէմքը կ'անհետեր թանձր քողի մը ներքեւ որ միայն ցոյց կուտար թուխ մաղերու քանի մը ոլորքներ, որք, ինչպէս կ'ըսէին այն ժամանակ, անգլիական ձեւով յարդարուած էին, այսինքն իւրաքանչիւր այտին վրայ կ'ինային։

Միւսը դէպ ի ետեւ նետած էր իր կապոյտ մետաքսէ կնոջոցը։

Երիտասարդը սքանչացումի աղաղակ մը արձակեց։

Արդարեւ աւելի շնորհագեղ երեւոյթ մը կարելի չէր երազել։

Փայլակի մը չափ տեւած էր այս, վասն զի վայրկեան մը եռքը, երկու կիներն անկեան կրլլային ծառաներու շարքին մէջ որք ոտքի ելած էին անոնց անցնելու պահուն։

Բայց մէկ ակնարկ բաւ եղած էր նկարիչին։

Այն մաքուր ճակատը, այն կորովաթիրք և երիտասարդութեամբ ու անկեղծութեամբ ճառագայթարձակ այն աչուքները, այն խարտեաշ վարսերը որք կը շրջանակէին կուսային ձուաձեւ մը, սքանչելապէս նըկարուած այն շուրթերը որք կը ժպտէին կեանքին և յոյսին...

Ցեղակարծ չլացումի մը մէջ տեսած էր այս ամենը։

Հեռաւոր արձագանգ մը եկաւ մինչեւ իրեն։

—Տիկին տը Սիվըրեյ պառնուհի։

Ցետոյ, նախասենեկին մէջ, ծառայ մը աւելցուց ցած ձայնով.

—Օրիորդ Լուսի ամէն ժամանակ աւելի գեղեցիկ է։

—Ես պառնուհին աւելի կը սիրեմ, ըսաւ ուրիշ մը։

—Ան աւելի մեծաշուք է։ բայց գրեթէ վախ կ'ազդէ ինծի։

—Բէ՛հ, ինչո՞ւ համար։

—Շատ մը խորհրդաւոր բաներ ըսած են ինծի։

—Իրա՞ւ. պատմէ մեզի։

—Այո, բայց ոչ այստեղ։

Զայները մարեցան մրմունջի մը մէջ։

Երիտասարդն անշարժ մնացեր էր, ճակատը ձեռքին վրայ հակած։

Բայց յանկարծ ցցուեցաւ։

—Օ՜ն, վատութիւն պէտք չէ, մրմռաց։ Թերեւս երջանկութիւնն է որ անցաւ անկից, ինչ քանի մը քայլ հեռուէն... բայց ա՛լ ոչ կրնամ ոչ ալ կուզեմ յուսալ... դատապարտուած եմ։

Եւ այս անգամ առանց մտածելու ծառաներու անհամ կատակներուն վրայ, հասատ քայլով վար իջաւ։

Մէկ վայրկենի մէջ, գաւթին հասաւ։ Դուռը տակաւին բաց էր։ Բարապանը կը պատրաստուէր գոցել դռան։

—Ա՜հ, դո՞ւք էք, պարոն Մարսիալ, ըսաւ, տեսնելով երիտասարդը։ Ի՞նչ, դո՞ւրս կ'ելլէք այս ժամուս։

—Բունս չանիր։

—Ա՜հ, այո, աղմուկը։ Ի՞նչ ըսես, նորոդմիտ ըլլալու է հարուստներուն։

—Չեմ տրտնջար։

—Եւ դո՞ւրս կ'ելլէք։

—Այո, օդ առնելու պէտք ունիմ։

—Բայց պիտի սառուիք դուրսը։ Թիկնոց չէք առեր... ցուրտ կ'ընէ...

—Շնորհակա՛լ եմ, շնորհակա՛լ եմ, ըսաւ Մարսիալ։

Եւ դուրս ցատքեց։

Մանր կարկուտ մը կը սկսէր տեղալ, որ կը խածնէր իր երեսը և աչուքները կը վիրաւորէր։

Սկսաւ վազել դէպ ի Սէն։

Անցաւ Էնդվիլիւ հրապարակէն և քարտի հասաւ։

Հոն, ծնօտին վրայ ծռեցաւ։ Սէն կը թաւալէր իր սեւ և մութ հոսանքը, տարտամ մրմռումով մը որ կոչում մըն էր գոգցես։

Մարսիալ համակուած էր այն ցնորքով որ դէպ ի մահ կը մղէ։

Բան էր ինք, դատապարտուած էր։

Լիւսիի անունը կը հնչէր իր ականջին և ինք չէր յիշեր թէ ինչ կը նշանակէր այդ արձագանգ։

Ինչու բարէ աստիճաններէն որոց վրայ ոտքը կը սահէր, և դարձեալ հասաւ։

Հոն, անգամ մըն ալ դարձաւ դէպ ի մեծ քաղաքը որ կ'ուրուագծուէր ստուերին մէջ։

—Իմ երդնե՛ր ս և իմ յոյսե՛ր ս, անգամ մը եւս, մնաք բարո՛վ, ըսաւ մեղմ ձայնով։

Ցետոյ, բազուկները տարածելով, թափառաւ և գետին մէջ գահավիժեցաւ։

Նոյն պահուն, երկու ստուերներ բարձրացան դարափին վրայ, և ջուրին մէջ լսուեցաւ բախումն երկու մարմիններու որք կ'ինային։

Այդ մարդերը ի՞նչպէս կը գտնուէին հոն։

Ասո՞նք ալ երկու յուսահատներ էին որք անձնասպանութեան մէջ կը փնտռէին մոռացում և հանգիստ։

Ոչ։ Վասնզի հակահոսանքի տարտամ լոյսին մէջ կը տեսնուէր ջուրը որ կը յուզուէր ուժգին ճիգերէ։

Ցետոյ ջուրը բացուեցաւ, և երկու մարդերը վերտին երեւցան Մարսիալը բռնած, որուն գլուխը վար կ'ինար անշարժ։

—Բաղութիւ՛ն, ըսաւ երկու մարդերէն մէկը։

Բաղուկի քանի մը շարժումներով եղերք հասան։ յետոյ, առանց բան մը ըսելու, վերուցին անկենդան երիտասարդն և վար եկան դարափին սանդուխէն։

Կամուրջին անկիւնը կառքը կը սպասէր անշարժ, սեւ կերպասով այլանդակօրէն ծածկուած, ինչպէս կ'ըլլան մեռելակիր կառքերը։ Սուլիւն մը հնչեց։

Կառքը մօտեցաւ երկու սեւ ձիերու գնացքովը։

Դռնակը բացուեցաւ։ Ձայն մը ըսաւ.

—Ազատեցա՞ւ։

—Այո, պատասխանեց փրկարարներէն մէկը։

—Հէ՞ք Մարսիալ, ըսաւ կնոջական ձայն մը։

Մարսիալը պառկեցուցին բարձիկներուն վրայ։

Ցետոյ դռնակը գոցուեցաւ։

Եւ սեւ ձիերը նետի պէս ճամբայ ելան դէպ ի Շանզ-Էլիզէ։

(Շարունակի)

ոմն որ իւր մխիթարութիւնը տարբեր չըլլափակի մը մէջ կը գտնէ։ Շուկային վրայ խօսած առենս մոռցայ յիշել թէ խանութներ ընդհանրապէս տան ներքեւ կը գտնուին և մարդ դիւրութիւն ունի ուզած առեն իւր կնոջ յանձնել, երբ ինք ստիպուի գործի համար հեռանալ։ շատ անգամ ամբողջ ընտանիք մը խանութին մէջ կը տեսնես, ամենն ալ մէյմէկ պաշտօն ունին, և երջանկութիւնն աշխատութեան մէջ կը գտնուին։ Դիտելի է որ հոս երբէկ մարդիկ բախտ շինելու համար գաղթել ստիպուին, իրենց կիները զօրանչնուն վրայ չեն ձգեր, այլ կինն որպէս երջանկութեան, նոյնպէս գժբախտութեան մասնակից կ'ըլլէ, և իրաւամբ էր որ Աբեսլի խմբագրապետն Խագիլի Աղիւսարանաց բանուորներուն վրայ գրած առեն կը յիշեցնէր Եւրոպայոյն մերիներին վրայ ունեցած առաւելութիւնն և զայն կնոջ ներկայութեան կը վերագրէր։ Ա. յ., Եւրոպացի աշխատաւորն իւր քաջալերութիւն, կոկկութիւն և տոկունութիւն մեծաւ մասամբ իւր կնոջ կը պարտի։

Ընթերցողաց ներողութիւնը կը խնդրեմ, ցամաքի վրայ ճամբորդութեան կոչում ըլլի, բայց վախնամ որ նիւթեր չեղելով նկարագրութիւնս աւելի ևս ցամաքեցուցի։ Թերևս ուրիշ անգամ Լուրի վրայ ճամբորդելու պատեհութիւնն ունենանք, այն առեն յուսամ նոյն փորձութեան մէջ չիյնայ։

* * *

Ց. Դ. Ինկիլիզեան անունով հայ երիտասարդ մը որ գործ գտնելու յուսով Լոնտոն եկած էր և շատ մը անյաջող փորձերէ վերջ միայն հացը ճարելու չափ յաջողութիւն գտած էր, ցաւով կ'իմացնեմ թէ հիւծախտի զոհ գացած է անցեալ չարաթ օր։ Հանգուցեալը քանի մը ամիսէ հետէ Լոնտոնի ամենափայլուն հիւանդանոցներէն միոյն մէջ կը գտնուէր, բայց բժշկական ամեն փորձեր ի դերև եղած են։ կը լսեմ թէ այսօր յուզարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, անչուշտ մեծ անշքութեամբ։ ահա՛ պատիր յոյսերու զոհ մը ևս։ Հանգուցեալը Մարաշցի էր։

—Պ. Վահրամ Սվաճեան երէկ (9,21 օգոստոս) մայրաքաղաքս Լոնտոն վերադարձաւ։ Մանչէսթրը նուագահանդէս տալու դիտաւորութենէն ժամանակ մը ետ կեցած է, որպէս ամեն տեղ հոն ևս զուարճասէր հասարակութիւնը գիւղեր քաշուած են արտաքոյ կարգի ջերմութեան առթիւ։ Արուեստագէտը սեպտեմբերի վերջ հոս նուագահանդէս մը տալէ ետքը կը յուսայ Անգլիոյ քանի մը նշանաւոր տեղերն այցելել նոյն նպատակաւ։

ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ հինգշաբթի, 19 օգոստոս, Օգոստափառ Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձը լինելով, նոյն օրն առաւօտեան ժամ 3ին Մայր եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւնք և աղօթք պիտի կատարուին վասն երկարութեան թանկագին կենաց Նորին Կայսերական Վեհափառութեան։

Ուստի կը հրաւիրուին մայրաքաղաքիս Ս. եկեղեցեաց քարոզիչք, Ազգ. ժողովոց, խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց անդամք և թաղ. խորհրդոց դիւանք, ինչպէս նաև ասիճանաւոր ազգայինք, նոյն տարեդարձի օրն որոյեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ Մայր եկեղեցին՝ իւր հրաւիրագիր նկատելով ներկայ յայտարարութիւնն։

Թիֆլիզի թերթերը կը հաղորդեն թէ Գեր. Սուքիաս Պարզեանց և Գեր. Սարգիս Խիտաէրտեան եպիսկոպոսները, որք Ս. Էջմիածնէն հեռացուելով Օրթէլ և Բոլթավա կը գտնուէին՝ այս օրերս Օտեսա կը հասնին, ուր պիտի միանան նոյն թեմին առաջնորդ Գեր. Ազատիրեան եպիսկոպոսին հետ։

Արմաշու Դպրեվանուց Խնամակալութիւնը վարժեա Յակոբիկ Ա. յրդեանի ծնողացը կոչմանէ մատուցած գիրը նկատողութեան առնելով, տեղեկացաւ անոնց բարեպաշտ փափաքանացն, և որոշեց իւր անդամներէն Տիգրան էֆէնտի Բարաղամեանի յանձնել՝ ընդունիլ և վաճառել, և կամ ըստ պատշաճութեան Դպրեվանուց կիրառութեան պահել հանգուցեալ Յակոբիկի Աբրոշ անուն մակայրը, գրչէրն և գրքերն, և գործողութեանց արդիւնքը վերոյիշեալ Խնամակալութեան հաղորդել, որպէս զի պաշտօնական պարտաւորեալ գործողութիւնք կատարուին։

Զայս պաշտօնապէս հաղորդած է Գեր. Օրմանեան Սրբազան՝ առ Ա. յվազեան Աբրահամ էֆ.։

* * *

Դպրեվանուց Խնամակալութիւնն որոշած է գործարանապետ Դավաթեան Յովսէփ էֆէնտիի կոչմանէ յԱրմաշ, Տէ յիրմէնտիրէսի շինուած Ջաղացքի հանդիսաւոր բացումը կատարել խաչվերացի Յօնի երկրորդ օրն, հրաւիրելով յատկապէս ներկայ գտնուելու նոյն արարողութեան՝ բարերար հիմնադիրն և պարագայքը։ Խնամակալութեան կողմէ ներկայացուցիչ կարգուած է Բարաղամեան Տիգրան էֆէնտի։

Թիֆլիզի թատերական նորակազմ մասնախումբին կողմէ մայրաքաղաքս կուգայ դերասան Պ. Աբրահամեանը՝ հրաւիրելու համար տիկին Հրաչեան, Օր. Բենարը և Պ. Մնակեանը։ Այս վերջինս պիտի յանձնուի ղեֆէլոյի պաշտօնը։

Երևանէն կը հեռագրեն Նուէյտ Վրէդյին թէ Մոսկուայի աշխարհագրական ընկերութեան քարտուղար Պ. Խվանովկի և պատերազմական տեղագիր Պ. Գասուխոյի՝ Արարատի վերելքը կատարեր են, ամենէն բարձր գագաթը հասնելով։

Ալիքսանեան և Փիլիչեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը գուժեն զմահ Ալիքսանեան հանգուցեալ Գրիգոր էֆէնտիի կողակից

ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԿՆՈՋ

առաւօտ իւր մահկանացուն ի ծերութեան հասակի։ Վաղը՝ հինգշաբթի՝ 19 օգոստոս, յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի ի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ Օրթաքէոյի, ի ժամ 5ին դէպ չորս, և պիտի փոխադրուի մարմինը ի գերեզմանատուն գիւղին։ Ազգականք և բարեկամք կը հրաւիրուին հանդիսակից լինիլ յուզարկաւորութեան։

18 օգստ. 1893
Օրթաքէոյ

ՀԵՆՈՒՄԻՆ ՀՈՒՐՆԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԵՐ. — Իւրաքանչիւր առաջին ասիճան տրուեցաւ Նորին գործոց նախարարութեան Թղթակցութեանց գիւանին առաջին քարտուղար Մէճիտ էֆէնտի։

Սանիյէի երկրորդ ասիճան՝ նոյն նախարարութեան արձանագրութեանց գիւանին քարտուղարներէն Շէմսի պէյի։

Ելմտական ժողովին անդամ անուանեցաւ ելմտական քննիչներէն Հըֆզի էֆէնտի։

Երիզօղրուլ գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Հասան էֆէնտի, նախորդ կառավարիչ Պօրտուլի։

Կարմիր ծովու հրամանատար և միանգամայն ձիտտէի կուսակալի տեղապահ անուանեցաւ Նաւատին ռնուսատ

Ականակուռ Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Հիճազի կուսակալ Ահմէտ Բաթիպ փաշային։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Նորին գործոց նախարարութեան արձանագրութեանց գիւանին դեր-ոնօրէն Ռիֆաթ պէյի և չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ նոյն նախարարութեան Թղթակցութեանց գիւանի քարտուղարներէն Ռէֆիֆ պէյի։

Ի ԿԱՑՍ ՊԱՂԱՏ. — Էվգաֆի ու Կրթական գործոց Վսեմ. նախարարք երէկ կայսր. պալատ երթալով ստացան Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ. — Սերպիական նորընտիր դեսպան Պ. Վիլիմրովիչ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ. Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին և Վսեմ. խորհրդականին հետ։

ԻՄԹԻԱԶԻ ՇԵՒԱԴԱՄ. — Վեհ. Սուլթանն Իմթիազ պատուանշանի արծաթի չքագրումը շնորհած է Նորին գործոց Նախարարութեան հաշուակալ Զիհեա պէյի։

Վեհ. ՍՈՒԼԹԱՆՆ հրամայած է որ իւր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ ազատ արձակուին այն բանտարկեալք որք իրենց պատժոյն երկու երրորդ մասն աւարտած են։ Այդ կարգի բանտարկեալց թիւն է եօթանասուն։ Նոյնպէս գաւառաց բանտարկեալք ինչպէս նաև զինուորական բանտարկեալք որք իրենց պատժոյն երկու երրորդ մասն աւարտած են՝ ազատ պիտի արձակուին։

Դատական Նախարարութեան կողմէ հարկ եղած ցանկը զրկուած է ի կայս. պալատ՝ Վեհ. Սուլթանին մատուցուելու համար։

—Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ Ցունաց Պատրիարքարանի մայր-եկեղեցւոյն մէջ վաղը առաւօտ ժամ 3ին, Ամեն. Տ. Նէօֆիթոս Պատրիարք՝ Մեծարգոյներու ժողովին անդամներէն չըլլապատեալ՝ դոհարանական աղօթքներ պիտի կատարէ հանդիսաւոր կերպիւ և բարեմաղթութիւններ պիտի ընէ վասն կենաց Ն. Կ. Վեհափառութեան։

Ցունաց Պատրիարքարանը պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակելով յոյն լրագրաց մէջ ծանուցած է զայս ի գիտութիւն ասոր ասիճանաւոր անձանց, կառավարական պաշտօնէից և բոլոր օրթոտոքս ժողովրդեան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Խալիլ Ռիֆաթ փաշա և խորհրդական Վսեմ. Ահմէտ Ռէֆիգ պէյ երէկ քննական պատոյտ մը կատարելով, մայրաքաղաքիս այլ և այլ տեղերու հանրային մաքրութիւնը քննեցին։

—Քաղաքապետ Վսեմ. Բրտվան փաշայի Նախագահութեամբ կազմեալ հանրային մաքրութեան յանձնաժողովն երէկ ի նիսատ գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարից։

—Այսրնի կուսակալը հեռագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ օգոստոս 15ի երեկոյեն մինչև օգոստ. 16ի իրիկունը, Իզմիրի մէջ կասկածելի հիւանդութեամբ 17 անձեր վարակուեր են, որոց 12ն՝ իսլամ, 1ը՝ կաթոլիկ, 5ը՝ յոյն և 10ը՝ հրեայ։ Ասոնցմէ մեռած են 5 հրեայ, 2 յոյն և առաջուան բռնուածներէն 2 իսլամ, 2 յոյն և 4 հրեայ։

—Տրապիզոնի կուսակալութիւնը հեռագրած է Ներքին գործոց նախարարութեան՝ թէ Խուրէի մաքրանոցին մէջ, ուր 120 ուղեւորներ կան, օգոստոս 14ին մարդ մը աղեաց բորբոքումէ Հիւանդանոցում հեռաւորեալ օրը մեռեր է։

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Թանգարանի Ֆիլիպէի մասնաճիւղին գործառնութեանց սկզբնաւորութիւնը օգոստոս 19ին, Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձի օրը որոշուած ըլլալով, այդ մասնաճիւղին անօրէն Պ. Մ. Մինասեան պատրաստ է այսօրէ սկսեալ հարկ եղած բոլոր ծանօթութիւնները տալ այն անձանց որք կուզեն ապրանք զրկել յիշեալ մասնաճիւղին մէջ ի ցոյց դրուելու համար։ Այս նպատակաւ ըլլալիք որևէ խնդիրք պէտք է գրաւորապէս ուղղուի օսմ. առեւտր. թանգարանի կեդրոնին, ի Պոլիս, Ֆինճանճըլար փողոց։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ համար կազմեալ յանձնաժողովն երէկ ի նիսատ գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարեց շինութեանց վրայ և քննեց յատակաձեւերն ու քարտէսները։ Արուեստահանդէսին ճարտարապետ Պ. Տարոնկո ընդարձակ ծրագիր մը պատրաստելով մատուցած է յանձնաժողովին և այդ ծրագրով իւր կարծիքն յայտնած է արուեստահանդէսի շէնքերու ձեւին և շինուելիք տեղերուն վրայ։

Արուեստահանդէսը պիտի կառուցուի, ինչպէս յայտնի է, ի Շիշլի՝ Իզզէթ փաշա Զիֆիլիկի անուն տեղին և Համազգային Անկիւնացոյն միջտեղը։ Գետնին տարածութիւնն է 140,000 [illegible] կերևոյթի մը վրայ պիտի կառուցուին արուեստահանդէսին շէնքերն ու գրասենեակները, միւս տեղերը պարտէզ պիտի ըլլան և 10,000 մեդր տարածութեամբ մակերևոյթի մը վրայ ալ Արուեստահանդէսին Ճայտն շէնքերը։ Գետնին եռանկիւնի ձեւ ունի և իւրաքանչիւր կողմերը տասը մեդրի չափ հարթելու պէտք կայ։ Հիմերուն պեղման համար շատ ծախք չերթալու նպատակաւ խորհուած է օգտուիլ հողին բնական դիրքէն։ Բարձր մակերեսը պիտի յատկացուի մեծ շէնքերուն և հիւսիսային, արեւմտեան ու հարաւային կողմերն ալ՝ երկրորդ ասիճանի կարեւորութիւն ունեցող նիւթերու յատուկ շէնքեր պիտի կառուցուին։ Այդ եռանկեան գլխաւոր անկիւնին վրայ պիտի շինուի հանրային գեղեցիկ պարտեզ մը։

Արուեստահանդէսի վարչութիւնը չորս ճիւղերու բաժնուած է։ Առաջին ճիւղին պարտականութիւնն է հսկել շէնքին կառուցման ու ներքին կարգադրութեան, երկրորդինը՝ հաւաքել հարկ եղած նիւթերը՝ երկրագործութեան վերաբերեալ վիճակագրութիւններ ու քարտէսներ պատրաստելու համար, երրորդինը՝ ծանուցանել ու յանձնարարել վերատեսչութեան այն երկրագործներն ու արհեստաւորներն, որոց արուեստահանդէսին մասնակցիլը մեծամեծ օգուտներ պիտի ընծայէ, և չորրորդինը՝ դիւրացնել Արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուելիք նիւթերու փոխադրութիւնն և հսկել անոնց բարւոք պահպանման։ Եմտական մասը պիտի յանձնուի հաշուակալի մը և հաշուական գործառնութիւնք խիստ հրատարակութեան մը ներքեւ պիտի կատարուին։

Արուեստահանդէսին մէջ պիտի ընդունուին միմիայն Թուրքիոյ երկրագործական ու արհեստական արտադրութիւնք, իսկ բացառաբար պիտի ընդունուին օտար երկիրներու երկրագործական նորահնար գործիքները։ Մայրաքաղաքիս մէջ յանձնաժողով մը կազմուելով՝ Արուեստահանդէսին մէջ ընդունուելիք ապրանքներու ու նիւթերու համար հարկ եղած գործողութիւնները պիտի կատարէ։ Գաւառաց մէջ այդ պաշտօն պիտի յանձնուի իւրաքանչիւր գաւառակի իտարէի ժողովին։

Ամեն կարգի համար գնահատիչներ կարգուած են։ Վարձատրութիւնք հինգ կարգի բաժնուած են։ Ա. պատուոյ վարկեան, Բ. ոսկի չքագրամ, Գ. արծաթի չքագրամ, Դ. արոյրէ չքագրամ և Ե. պատուոյ յիշատակութիւն։

Ապրանքները ու գոյքերը երկու ճիւղերու պիտի բաժնուին և իւրաքանչիւր ճիւղը երեքական կարգի։

Արուեստահանդէսին վերատեսչութիւնը պիտի յանձնուի ընդհանուր տնօրէնի մը, որ իրեն օգնական պիտի ունենայ երկու տնօրէններ՝ մին Արուեստահանդէսին շինութեանց և միւսը կազմակերպութեան հսկելու պաշտօնով։ երկու մասնագէտ օտարականներ ալ պիտի կարգուին իբր օժանդակ տնօրէնի։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսչութիւնը նկատելով որ մաքսատուրքի փոխարէն ապրանք առնելու դրութիւնը տարուէ տարի կընդարձակուի, ի հնաս մաքսային հասոյթներուն, մտադիր է միջոցներ ձեռք առնել, ըստ կարելւոյն սահմանափակելու համար այս դրութիւնը որ ի գործ կը դրուի օտար երկիրներէ բերուած ապրանքներուն համար։

Մէնդիլ, որ կը հաղորդէ այս լուրը, կը յարէ նաեւ թէ ֆրանսական դեսպանին յայտնած փափագին վրայ, մաքսային վերատեսչութիւնը հրաւիրուեր է հսկել գործադրութեան այն խնամագրին որուն համեմատ՝ ֆրանսական դեսպանատան պաշտպանութեան ներքեւ դրուած եկեղեցիներու ու վանքերու քահանայից գործածութեան յատուկ գինիները մաքսատուրքէ ազատ կը մնան։

ԳՐԲԳՈՒԼԻՍԷի հրամանատար Միրլիվա Արիֆ փաշա նախընթաց օր մայրաքաղաքս ժամանեց արձակուրդով։

ԵՐԿՐԱՇՆՉԻ.—Օգոստոս 14ի գիշերն և հետեւեալ օրը Մալաթիոյ, Հիւանիմանսուրի, Պէհէսնիի և Աղչէտաղի գաւառակաց մէջ երկրաշարժի ցնցմունք զգացուեր են, առանց ոևէ ինաս պատահելու։

ՕՍՄ. ՍԻԿԱՌԷԹՆԵՐու արտածման ընկերութեան դրասենեկի ու գործարանին համար ի Ճիպալի կառուցեալ շէնքին բացումն երէկ տեղի ունեցաւ։ Բարեմաղթութիւններ եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին և բանախօսութիւններ արտասանուեցան։

ԱՐՂԸՆԻի հանքը չահագործելու համար դրամատերաց ոմանք մեննչորհ խնդրած էին և ձեռնէաս նախարարութեան կողմէ պատրաստուած յանձնառագիրն ստորագրուած էր։ Խնդրարկուք, ըստ այդ յանձնառագրոյ, յանձն առած են տարեկան 4,500 ոսկի վճարել ելմտական գանձուն և մինչեւ 100,000 օխա կառավարութեան պէտք ունենալիք պղինձներն ալ առանց շահու տալ, որով այդ եղանակաւ տարեկան 2,500 ոսկւոյ չահ մը պիտի գոյանայ ելմտական գանձուն։ Դրամագլուխը մէկ միլիոն 200,000 ֆրանք է, որ մաս առ մաս [illegible] գանձուն մէջեւ։ Դրամագլուխը 25 տարուան մէջ հատուցուելէ յետոյ գոյացած շահուն երկու երրորդը՝ ելմտական գանձուն պիտի պատկանի և մէկ երրորդն ալ ընկերութեան։ Հաշուած է թէ ելմտական գանձն այդ հանքէն տարեկան 15,000 ոսկւոյ չահ մը պիտի ունենայ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտի երկու օրէ ի վեր հիւանդ է։

ԱՐԿԱԾ.—Երէկ, Եանքօ անուն տասներկու տարեկան տղայ մը, որ Պալաթի առջեւ ծովը մտած էր լոգանալու համար, խղդուեցաւ։

ՄԱԽՍՈՒՄԷի Գարլաալ չոգենաւն առջի իրիկունը խրեցաւ Ֆէնէրի առջեւ, սակայն նոյն վարչութեան էքէնէջոյ չոգենաւն օգնութեան փութալով ազատեց։

ՏԻԿԻՆ ՄԻՇԵԼ ՔԱՇՆ. — Բարիզէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ օսմ. քարափնց ընկերութեան արտօնատէր Միշել փաշայի կինը, որ Ֆրանսայի հարաւային կողմը՝ իր դղեակը կը գտնուէր, մեռեր է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՈՐԹԱՏՈՒՆԿ. — Երկրագործական մասնագիտաց խորհրդին նախագահ Երամ էֆէնտի և քննիչ Աղաթօն էֆէնտի՝ Էրէնքէօյի ամերիկեան որթատունը և պտուղատի դպրոցը այցելելով, քններ են տեղական որթատունկերու, ինչպէս չաու-ի, ամերիկեան որթերու վրայ պատուաստուելն առաջ եկած արդիւնքները։ Կերևի թէ այս պատուաստներ աքանչելապէս յաջողեր են և հակառակ որթալուիին, գոհացուցիչ հունձքի մը յոյսը կուտան։

ԱՑ-ՍԹԷՖԱՆՈՍԷՆ անդին գտնուող այգիներուն մէջ որթի նոր հիւանդութիւն մը երեւան եկած է, որուն տեսակը չգիտցուիր տակաւին։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութեան այս տարուան յուլիս ամսոյ հասոյթք նախորդ տարւոյ միևնոյն ժամանակամիջոցի հասոյթէն 10,000 ոսկի աւելի եղած են։

ՍԵՐՊԻՈՑ արտաքին գործոց նախարարութեան քարտուղարներէն Պ. Միշել Ռիմթիչ մայրաքաղաքիս սերպիական դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանուած է։ Նոյն դեսպանատան կցորդ և քարտուղար անուանուած են ուրիշ երեք նոր պաշտօնեայք։

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՑԻ Դալաթիոյ, Բերայի և Պոլսոյ գրասենեակները գոց պիտի մնան վաղը, (հինգշաբթի), Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

Նոյնպէս գոց պիտի մնան օսմ. ապահովագրական ընդհ. ընկերութեան գրասենեակներն ի Դալաթիա։

ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՎՈՍՓՈՐԻ ՎՐԱՑ

Վաղը գիշեր, Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, Շիրքէթի Խայրիէի շոգենաւը հետեւեալ արտասովոր երթեւեկութիւնները պիտի կատարեն, դիւրութիւն ընծայելու համար հասարակութեան որպէսզի ծովու վրայէ լուսավառութիւնները դիտէ։

Դիշերուան ժամ 1ին, թ. 33 շոգենաւը պիտի մեկնի Կամուրջէն ի եէնիմահալլէ, հանդիպելով Սկիւտար, Պէյլէրպէյ, Արնավուտքէոյ, Պէպէր, Բուլէլի Հիսար, Պէոյուքտէրէ։ ժամ 3ին մօտ կամուրջ պիտի վերադառնայ նոյն նաւահանգիստներն հանդիպելով։

ժամ 1ին, կառաբարձ թ. 27 շոգենաւը պիտի մեկնի Սկիւտարէն դէպի Կամուրջ եւ անկից ուղղակի էմիրկէն։ Այն տեղ պահ մը կենալէ ետք, ժամ 4ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կամուրջ եւ անկից Սկիւտար վերադառնալու համար։

ժամ 1.45ին, թ. 34 շոգենաւը կամուրջէն պիտի մեկնի ուղղակի Պէոյուքտէրէ եւ անկից Մէզարպուրնու երթալու համար։ ժամ 4ին կամուրջ պիտի վերադառնայ։

ժամ 1ին, թ. 17 շոգենաւը ճամբայ պիտի ելլէ եէնիմահալլէէն եւ հանդիպելով Մէզարպուրնու, Պէոյուքտէրէ, Թարապիա, Պէյքոզ, Եէնիքէոյ, կանգ պիտի առնու Սէրկյ Պուրնուի առջեւ. ժամ 4ին եէնիմահալլէ պիտի վերադառնայ նոյն նաւամատոյցներն հանդիպելով։

Երթուղարձի տոմսակաց գինն է 10 ղրշ։ Ա. կարգի համար 4 ղրուշ աւելի։ Տոմսք կէս գին պիտի վճարեն։

ՅԵՌԱԳԻՐ

ԱՑՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԵՐԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 29 Օգստ.— Ռումանիոյ մէջ հնտախտն աւելցայուն պատճառաւ, սերպ կառավարութիւնն արգիլից ռումանական նաւահանգիստներէ եկող նաւերուն Սերպիոյ Դանուբեան նաւահանգիստները մտնելը։

ՎԻԵՆՆԱ.—Հնտախտը կ'աւելնայ Կալիչիոյ լեհաբնակ նահանգին մէջ, ուր այժմ կը մահանայ ինն գաւառներու մէջ։

ՊՈՒԴԱՊԷՇ.—Կիրակի օրն հնտախտէ 22 անձինք մեռան, ուր ապէկցան և 104 հոգի կը դարմանուէին վարակեալ քաղաքներուն մէջ։

ՌՈՒՇԻՆԿԹԸՆ.—Երեսփ. ժողովն 110ի դէմ 239 քուէով ընդունեց Պ. Ուիլսընի առաջարկն, որով կը ջնջուի Շերմանի օրէնքն, այսինքն՝ ամեն ամիս հրապարակէն ամերիկեան գանձարանի հաշուոյն արծաթ գնելու օրէնքը։

ՀՌՈՄ.—Այրած պալատը գերմանական դեսպանատունը չէ, այլ Ֆաֆֆարելլի-Նեկրոնի պալատն է։

ՊԻԼ.— Շաբաթ օր անգլ. դրօշով զբօսանաւ մը հոս եկաւ, որ կ'ըսէր թէ Ուայդ կղզիէն կուգայ։ Երկու Ֆրանսացիք վարձու բռնած էին զայն, և ձերբակալուեցան այն կասկածով թէ լրտեսութիւն կ'ընէին և տեղի ամրութեանց լուսանկարն հանած էին։

Վակտոան

ՂՈՒՍԱԹԻԼ, 18 Օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՐԴՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	109 1/4
3 » Փարիզի »	23 02 1/4

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈՒՈՎԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոց. [Միաց. Դ. Սէրի]	24 14
Բերայի մէջ »	— —
Առաւօտուն բացուելուս »	24 16
Կէս օրին »	24 15 1/4
Թանկագոյն Օսմանկէտ երէկ երեկոյ	— —
» » ժամ 3ին	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխանակութիւն Սէրի	54
» » »	33 75
» » »	23 12

ԲԱՆԿԵՏՈՒՄԲ

Սօսիէթէ ժէնէրալ Ընդ. Լր.	— —
Քրէտի ժէնէրալ » »	7 24
Պանք տը Փարիզ » »	3
Օսմ. Շանմ է վալէօր » »	2 10
Ռէժի Օսմ. Ոսկի	16 28
Թրամուէյ » »	582 1/4
Օսմ. Ապաշովագր. Ընկ. » »	325
Բուսմէլիի երկաթուղի Ֆր.	85 30
Բաժնեթղթեր Լաւրիսոյի	34

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ

Օսմանեան ոսկի դրշ.	100
20 ֆրանքնոց »	87 18
Անգլիական ոսկի »	110 9
Մաքք (Գերմանական ոսկի) »	107 22
Բիլէրիով »	90 21
Քրիմիոյ »	51 18
Լուսպ Ոգեպարագ »	8 72
Մէճ. արծաթ (տարբ.) »	107 38
Մանր արծաթ »	103
Մէճիտիյէ »	97
Թասֆիյէ »	— —
Տոկոս Զալաթիոյ Սայարանի »	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 29 Օգոստոս

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 17
» » 4 1/2 %	103 80
Օսմանեան թանսիոլիտէ Սէրի Դ.	22 25
Օսմ. մաքս. արժեթղթեր	— —
Բրիսիրթիէ Թիւրք (1890)	— —
Օսմանեան երկաթուղի	85 50
» Բէժիի բաժնեթղթեր	382 50
Պանք Օթօման	572 81
Քրէտի Լիոնէ	775
Իտալական Ռանթ 5 %	84 42
Եգիպտական միացեալ	507 50
Զէր Լոնտրայի վրայ	25 330
Օսմանիէ Օսմանեան թանսիոլիտէ	411 87

ԼՈՒՍՏՈՆ, 29 Օգոստոս

Անգլ. թանսիոլիտէ	98 18
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 93
» » » Ա.	54
» » » Բ.	33 75
» » » Գ.	23 12
Օսմ. փոխառութիւն 1871	97 75
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթանս Լոն)	95 50
Պանք Օթօման	12 75
Այտընի երկաթուղի	12
Գասապայի երկաթուղի	13 50
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	99 62
» առանձ. (Բրիմիէ Ժիէ) 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռուիտր)	402 50
Հելլենական 5 %	35
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 562

ՎԻԵՆՆԱ, 29 Օգոստոս

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 65
» Փարիզի »	49
Օսմանեան Բէժիի բաժնեթղթեր	188
» երկաթուղի	47 80

ՊԵՐԼԻՆ, 29 Օգոստոս

Օսմանեան երկաթուղի	79 75
Օսմ. Բէժի	191
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 240
» Փարիզի »	80 30

ՌՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍ Բ.

16 Օգոստոս 1893

Ուսուցչ. ժողովոյ Բ. նիստը տեղի ունեցաւ երկուշաբթի օրը Դալաթիոյ խորհրդարանին մէջ։ Նստաւորը բացուեցաւ ժամը 7 ու կէսին։ Ներկայ էին 20 ուսուցիչներ։

Պերպէրեան Ռէթէոս էֆ. ժողովոյն ներկայեց բանաձեւ մը իւր եզրակացութիւն Օրակարգի Ա. խնդրոյն։

Յովհաննէսեան Միհրան էֆ. բանաձեւին ընթերցումէն յետոյ խօսեցաւ երաժշտութեան կարեւորութեան վրայ իւր զարգացուցիչ միտոց մէջ մի ֆիզիկական դաստիարակութեան, և առաջարկեց մասնաւոր հոգածութեամբ ուսուցանել եկեղեցական երաժշտութիւնը։

Թադէոսեան Ռէթէոս էֆ. բացատրութիւն մը ընելով հին ու նոր վարժարանաց միջեւ, օրինակներով ջնջց հաստատել թէ հիները աւելի գերազանց վարժունք մը ունէին իրենց տանուց նկատմամբ և աւելի անձնուիրութեամբ կաշխատէին անոնց բարւոյն։ ի վերջոյ յորդոր կարդաց նորերուն որ հետեւողաբար այս մասին իրենց նախորդաց օրինակին։

Յետոյ ուրիշներ դեր ու դէմ խօսք առին բանաձեւի ինչ ինչ կէտերուն վրայ։ հուսկ յետոյ Նիկողոսեան էֆ. ի առաջարկութեամբ յոդուած առ յոդուած քուէի դրուեցաւ և ընդունուեցաւ Պերպէրեան էֆ. ի բանաձեւը, որ առաջի։

«Ուսուցչական ժողովը, իր Օրակարգի առաջին խնդրոյն վրայ, այն է Դպրոցն ունի պայմանները նոյն նպատակը [illegible] ֆիզիկական դաստիարակութիւն, լսելով մէկքանի ատենաբանութիւններ և ֆիզիկական դաստիարակութեան անհրաժեշտ պահանջմանց տեսակետով ի նկատ առնելով մեր նախակրթարանաց վիճակը՝ յանգեցաւ հետեւեալ եզրակացութեանց։

«1. Մեր դպրոցաց մէջ ֆիզիկական դաստիարակութիւնը ամենէն աւելի անկնամ ձեռքի կէտերէն մին է։

«2. Ցոյց առողջութեան պահպանման ու մարմնոյն զարգացման վրայ մասնաւոր հոգածութեան պարտականութիւն ստանձնող պաշտօնեայ կը [illegible] կրթական պաշտօնեայք դեռ միայն ուսմանց այս կամ այն ճիւղին դասախօսողն են, և ոչ բառին բուն նշանակութեամբ դաստիարակներ։

«3. Պէտք է փութով ի գործ դնել դասարանական բաժանման դրութիւնը և մէն մի դասարանի համար կարգել դաստիարակ ուսուցիչներ, որք, բաց ի տղոց իմացական ու բարոյական կըրթութենէն, սառանձնեն նաեւ նոցա առողջութեան ու ֆիզիկական կարողութեանց պահպանման ու զարգացման խնամքը։

«4. Դպրոցայ շէնքերն ընդհանրապէս անհամաձայն են առողջապահական պայմանաց, անբաւական են տղոյց թուոյն, և անմաքուր վիճակի մէջ կը պահուին։

«5. Դրասեղանք ու նստարանք, թէեւ կան տեղեր ալ ուր ասոնք բոլորովին կը պակսին, անչարմար են, յաճախ տղայոց հասակին ու մարմնոյն առողջութեան վնասող կերպով չինուած անդիտորէն։

«6. Փափաքելի

«9· Պէտք է մեծ կարեւորութիւն տալ խաղերու և մարմնակրթական յարժամանց ու մարզանաց, ստիպել ամէն աշակերտներն ալ մանչ թէ աղջիկ, որ զբօսնուն, խաղան, վազեն. մարմնամարզի համար կարելի է չատանալ մէկ երկու պարզ ու դիւրագնի գործիներով (տրապէց, օղակներ, հաստատուն ու զուգահեռական ձողեր), և անհրաժեշտ չէ անշուշտ մասնագէտ ուսուցիչ մը ունենալ տղայոց մարմնամարզ ընել տալու համար· Նպատակը դնդեղները մարզել ու զօրացնելն է, և ո՛և է ուսուցիչ քիչ մը բարի կամեցողութեամբ կարող է ուսնիլ և ուսուցանել մարմնամարզական կրթութիւնները·

«10· Դաս և զբօսանք, մտաւոր և ֆիզիկական մարզանք պէտք է որ իրարու յաջորդին ու միմեանց փոխանակեն՝ մտաւոր անընդհատ յոգնութիւնը աւելորդութեան վնասող մեծ պատճառ մը ըլլալով·

«Ապա անհրաժեշտ հարկ է որ կանոնաւոր դասամիջոցներ ըլլան 10—15 վայրկեան, ինչ որ դեռ ընդհանրապէս ի գործ չդրուիր մեր վարժարանաց մէջ· տղայոց հասակին համեմատ դասուց տեւողութիւնը զանազանի 20 վայրկենէն ու 1 ժամուն մէջ, և ցերեկուան հանդիստը լինի ճաշով հանդերձ դէթ 1 ու կէս ժամ·

«11· Պէտք է որ տղայք ամեն առաւօտ դպրոց մտած ատենին տեսչին կամ ուսուցչին կողմէ իրենց գլխուն, երեսին, ձեռաց և զգեստներուն մաքրութեան մասին քննութեան ենթարկուին, և անմաքուրները ետ դրկուին որպէս զի պահանջեալ մաքրութեամբ վերադառնան·

«12. Տղայոց փոքր հասակէ սկսեալ պէտք է տալ առողջապահական խրատներ անդամութեան, զգեստոց, բնակութեան, ջերմութեան, լուսաւորման պայմաններուն և հիւանդութեանց պատճառներէ զգուշութեանց մասին, խօսակցութեանց ու ընթերցմանց միջոցաւ, և քիչ մ՚աւելի յառաջացեալ հասակի մէջ՝ առողջապահութեան կանոնաւոր դաս մ՚ընել անպատճառ·

«13· Ֆիզիկական զարգացումը՝ ներփակելով նաեւ մարմնական ճարտարութեան ու զգայարանաց կարողութեան զարգացում, առ այս բաց ի խաղերէն ու մարմնամարզէն, ի կիր պէտք է առնուլ ձեռական պարապմունքները, արհեստական պարզ գործեաց գործածութիւնը, առարկայից վրայ տեսնելու, գիտելու, զննելու, չօշափելու, կշռելու, չափելու, խօսելու, հոտ և համ նայելու եւ զանազան զգացողութիւններ իրարու հետ բաղդատելու և անանց նմանութիւնքն ու տարբերութիւնը դնելու, վերջապէս գծագրելու եւ երգելու վարժութիւնները·

«14· Թաղ· խորհուրդը և հոգաբարձութիւնը վայրկեան մ՚իսկ պէտք չէ ուշանան իրենց խնամոց տակ եղած վարժարանաց համար այցելու բժշկի մը ընտրութիւնն ընելու, որ ամէն շաբաթ վարժարանաց առողջապահական վիճակը քննէ և հարկ եղած ընդհանուր պատուէրներն ու մասնաւոր հրահանգները տայ աշակերտաց առողջութեան մասին, որպէս կը տրամադրէ կազմական կանոնագիրը·»

Յետ ընդունելութեան սոյն բանաձեւի, ժողովն անցաւ օրակարգի երկրորդ խնդրոյն որուն վրայ հետզհետէ խօսեցան Յովհաննէս Սեթեան և Սիմոն Գաբամաճեան էֆէնտիները·

Առեանը փակուեցաւ ժամը 10 ին, երրորդ նիստը մէկ չաբաթէն գումարուելու որոշմամբ·

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՑԱՅՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երբ Կիւմիւշկերտան Տիգրան էֆէնտիի ողբալի մահը դուժեցին հեռագիրը, ամէն ոք խկոյն զգաց այդ կորստեան դառնութիւնը· Կենաց արկածներու յաճախ ենթակայիցս ծանդակ մ՚էր նա· այս փորձանաց աշխարհի մէջ տեսակ մը նախախնամական կայան, Երիքովի պանդոկ ուր հանդիպողն սփոփանք կը գտնէր· Անկեալին օգնել, ոգեւորել, պաշտպանել, ահա իւր բարոյական նկարագիրն·

Իւր բարի սրտին սոյն այս զեղուն տրամադրութիւնք յաճախ և ամենուրեք կը ցոլանային իւր վեհ դիմաց վրայ, այնպէս որ զինքը չը ճանչցողներն անդամ առաջին առթիւ չէին վարաներ իրրեւ բարերարի մը մօտենալու և իրենց ցաւոց դարմանը խնդրելու· Ազատարան առպարէզին մէջ իւր հարազատին Դրիգոր էֆէնտի Կիւմիւշկերտանի հետ ստացած փայլուն յաջողութիւնը նախախնամութենէն շնորհեալ միջոց մը եղաւ բարերարելու·

Իւր անդամակցութիւն Ս· Փրկչի Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, վարչական անօրինութեան մը համակերպելէ ետքի՝ սրտին սիրական ասպարէզը դառն ըլլալու գրգռութեանը վերադրելի է· Հոն է որ գերազանցապէս բարի և վեհանձն Կիւմիւշկերտանը կը գտնենք· Այդ պաշտօնին մէջ ամենէն ծանր միանգամայն ամենէն յուսալից ման ինք ստանձնած էր· Կը գուրգուրար որբանոցին վրայ, այդ ճակատագրային դժբաղդներ իւր զաւակներն էին, կրկին տայ զանոնք, ըստ կարելւոյն գործ հայթայթել անոնց, հանգուցելոյն մեծադոյն գործն եղաւ· Տասն և հինգօրեայ կանոնաւոր այցելութիւնն որբերու համար տեսակ մը տօնի օր էր, դեռ հանդիստ չառած՝ արդէն որբանոցն էր և հայրական քաղցր ժպիտովը փայփայելով զանոնք կուզէր իսպառ մոռցնել պատուութիւնն· յաճախ կրսէր· «աղա՛ր, դուք որբ չէք, Ազգն իւր կողմէն զմեզ ձեզի հայր կարգած է· դուք աշխատեցէք ուսման մէջ, սիրեցէք ձեր կրօնքը և ապահով եղէք թէ մենք ձեր ապագան պիտի ապահովենք»· և արդարեւ ամեն տարի ուշիմ պատանիներ անտառաքանութեան, բժշկութեան և ուրիշ բարձրագոյն վարժարաններ կը խրկէր, ծախքերնին հոգալով և չատերուն ալ գործ կը հայթայթէր, որք այսօր բաւական բարեկեցիկ վիճակներ ունին և յաւէտ բարեմտղիու են իրենց բարերարին· Յանժամ Որբանոցը Պոլսոյ ամենէն բարեկարգ նախակրթարանն իսկ կը գերազանցէր· Շատ կը փչանար, երբ կրսէին թէ որբերու համար այսչափ ուսում կարեւոր չէ· Իւր գորովալից սիրտը չէր կարող ըմբռնել թէ՝ ինչո՞ւ ազգին յուսալից այս հատուածն տարբերի և զրկանք կրէ· Սաստիկ կը զայրանար այն պաշտօնէից որք եղբայրաբար չէին վարուեր որբոց հետ·

Ահա այս եզական անձնուրաբութիւնն, այս բարերար անձն է զոր մահը խլեց տարաւ մենէ և ընդհանուր սուգ պատճառեց ժողովրդեան առհասարակ ամեն դասակարգին և ի մասնաւորի ազգին որբերուն, ու հիմա անձնիւրս պարապ մը կզգանք մեր մէջ, Ահ, դեռ որչափ բարիքներ կսպասէինք իրմէն, դեռ որչա՛փ որբերու պաշտպան կանգնելով աւերած տուներ պիտի վերականգնէր· Իւր հրաժարական Հոգաբարձութենէն՝ արդէն շատ ծանրացած սրտին վրայ՝ ժամանակաւոր էր, և իսրաէլ կը փափաքէր վերստանձնել իւր սիրական գործն· «Անոնք իմ զաւակներս են, չեմ կրնար զանոնք թողուլ», յաճախ այս էր իւր խօսքն·

Ով մեծահոգիդ Կիւմիւշկերտան, քեզ համար մահը չատ քաղցր երեւաց քու վերջի վայրկեաններդդ, խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ ըսիր «ինչ որ կարելի էր ընել, ըրի»· Դու ասուածային քանքարը լաւագոյնս շահագործեցիր· Գնա՛ ուրեմն, մաքո՛ւր հոգիդ, թանիր ի ծոց յաւիտեանական ցուր արդէն զքեզ կանխած են որբոց և բարերարելոց աղօթից խոնարհ մլրմունքք· Գնա՛, արդէն քու գործոյդ վարձքն որոշապէս գծուած է Ս· Աւետարանին մէջ· դուն սիրեցիր փոքրիկ մանուկները, դուն հիւանդին դարման, տառապելոյն սփոփանք տուիր և քեզ ուղղուած են այս ցանկալի խօսքեր թէ «եկայք օրհնեալք հօր իմոյ»· Թող խաղաղ հոգիդ մաքուր ի յերկինս, երբ տեսնէ թէ աշխատութիւնդ արդիւնաւորած են ատ ազգին և տէրութեան բարի և կրօնասէր անհատներ հասցնելով· Մինչ ասա էիր՝ զքեզ տեսնելով բարի գործերդ կը մտաբերէինք և հիմայ որ մարմնով մեր մէջը չես, գործերդ յաւիտեան անմոռաց պիտի պահուին մեր սրտից խորը· Յաւերժ օրհնեա՛լ ըլլայ յիշատակդ, ո՜վ անմահդ Կիւմիւշկերտան·

Երուխանեան Բարերաբեալ մը
Կ· Պոլիս 1893 օգոստոս 16

ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Վ. Հ Ռ Ա Գ Ի Ր

ՎԵՐԱԲՆՆՉ ԱՏԵՆԻ ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ՃԻՒՂԻՆ

(Շարունակութիւն երէկի թիւին)

Նկատելով որ Սրտմին Յովհաննէսի դատարանին առջեւ ճշմարտութիւնը ծածկելն ու տարբեր մեկնութիւններ տալն, ինչպէս որ նախապէս ըսուած է, անընդունելի է, թէ կառապան Տիւրքսօղլը Յովհաննէս հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ըրած յայտարարութիւնները հաստատելով հանդերձ, առանց պատճառ մը մէջ բերելու ճշմարտութիւնը ծածկել ուզած է, ինչ որ նոյնպէս անընդունելի է, թէ օրինաց մէջ կէտ մը չկայ ցոյց տուող որ յանցաքի մը մեղադրեցիներուն՝ իրարու համար ըրած յայտարարութիւններ, որոց տուեալութիւնը բազմաթիւ ապացոյցներով հաստատուած է, անընդունելի ըլլան և թէ զրաքանութիւններ պարունակող յայտարարութիւններն ինչպէս նաեւ անանց ատրաքմայն վերաբերեալ նամակին համար, որ Քէչէճեան Մխաքի կողմէ գրկուած է, խոստովանուած է թէ Եղդարէն Կեսարիա գրկուելու է Կեմէրէկի ճամբով, իսկ խոտարարական միւս նամակներն ու գրութիւնները զանազան միջոցներով Մարզուանէն Կեսարիա և Կեսարիայէն Մարզուան գրկուած են·

Նկատելով որ Վարդանօղլը Միհրան հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Գարակէօղեան Արթինի տունէն գտնուած եօթը նամակներէ այն, որ Վարդանօղլը Միհրան և Տօյնեան Յակոբ ստորագրութիւնը և 28 դեկտեմբեր 1892 թուականը կը կրէ, կը վերաբերի Հնչակեան լրագրերու առաքման համար Արթինի երեք օսկի դրկուած ըլլալուն և միանգամայն կը պարունակէ կազմակերպութիւններ ընելու և անդամ կարգելու նման դատի նիւթ եղող խոտարարական բաղձանաց վերաբերեալ գեկոյցներ և թէ այդ նամակի գոյութիւնը կը պատկանի Հնչակեան խոտարարական ընկերութեան, որ երեւան եկած է կատարուած քննութեամբ, նկատելով որ Միհրան յայտարարած է նաև թէ Յակոբ և Ղազարոս ալ խոտարարական պետերէն են և դատարանին առջեւ բացորոշ կերպով խոստովանած է Գարակէօղեան Արթինի հետ ունեցած այդ թղթակցութիւնն և թէ տարբեր մեկնութիւններ տալով խոստովանած է նաեւ խոտարարական ընկերութեան անդամակցած ըլլալը·

Նկատելով որ Յակոբ թէ՝ հարցաքննիչ դատաւորին և թէ դատարանին առջեւ ելես առ երես խոստովանած է թէ Թումանեան Արթինի միջոցաւ խոտարարական ընկերութեան մասնակցած է և թէ անոր յանձնարարութեամբ Միհրանի դիմելով Գարակէօղեան Արթինի ուղղեալ այդ նամակը գրել տուած է Հնչակեան լրագրեր գրկելու համար·

Նկատելով որ ասոնց այս յայտարարութեան վրայ Գարակէօղեան Արթին այլեւայլ մեկնութիւններ տալով խոստովանած է թէ Թումանեան Արթինի տրուելու համար եկած նամակները անոր պատուէրին համաձայն իրեն յանձներ է և այդ երեք օսկին իրեն զրկուելով ինք ալ յանձներ է Թումանեան Արթինի·

Նկատելով որ Յակոբի ու Միհրանի կողմէ գրուած այդ նամակն ո՛չ թէ Թումանեան Արթինի՝ այլ Գարակէօղեան Արթինի կողմէ գրուած ըլլալը կապացուցանէ թէ խոտարարական նպատակները գիտնալով միջնորդ եղած է, նոյն իսկ այդ թղթակցութիւնը եթէ Թումանեան Արթինի ու խոտարարի մը միջեւ միջնորդելու եղանակաւ կատարուած ըլլար, թէ Արզմանօղլը Յովհաննէս իմաց տուած է թէ Մարգուանէ մեկնելու պահուն Գարակէօղեան Արթին իրեն կառք մը վարձեր է կեսարիա վերադառնալու համար, նամա՛ր որ կապացուցանէ թէ այդ անձ ուղղակի խոտարարական գործերով զբաղող խոտարար մ՚է, թէ Յակոբի ու Միհրանի այդ խոստովանութիւնները հաստատուած է նոյն նամակաց պարունակութեամբ և միանգամայն երեւան հանած է թէ տեղեկութիւն ունին իրենց անդամակցած ընկերութեան նպատակին վրայ, թէ Յակոբ բացորոշ կերպով խոստովանած է որ այդ թղթակցութեանց մասնակցելն ոչ է խաբկանքի հետեւանօք չէ եղած, այլ Թումանեան Արթինի յանձնարարութեամբ և իրենց խոտարարական նպատակներն ի գործ դնելու համար և թէ Սարբեան Յակոբի այդ թուղթն, ինչպէս որ ինք ըսած է, իր բէվոլվէրը ծախած ըլլալով, եթէ Գարակէօղեան Արթինի բէվոլվէրն ու փամփուշտները ուզելու համար եղած ըլլայ, պէտք էր որ բացարձակ գրուէր, զի միայն ինք կ՚ըսէ թէ «մէկ հատով բառասուն հատ գրկէ» խօսքը այդ նպատակին կը վերաբերի և միանգամայն այդ թուղթին մէջ նշանակեալ այն խօսքը թէ իւր բէվոլվէրը չէ կրցած ծախել, կը հերքէ իւր այս յայտարարութիւնն և կը հաստատէ Միհրանի՝ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ըրած յայտարարութիւնն ի մասին Ղազարոսի·

Նկատելով որ Տապպաղեան Յակոբ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Թալաս գիւղին մէջ կազմեալ խոտարարական ընկերութեան նախագահն ու գանձապետը Սիմոնխօղլը Արթին է և քարտուղարն ու գրիչնը գրգռողն ալ Քէլթման օղլը Գարօ է, թէ Գարօ ըսեր է որ հայերը իշխանապետութիւն կուզեն· Եթէ պատերազմ ըլլայ ձեզի պէտք պիտի ըլլայ և մուտքի ու ամսականի անունով հաւաքեալ դրամներով զէնք պիտի գնուի և եթէ միաբանութեամբ ստակ հաւաքելով և աւազակութիւն ընելով այժ մը գոյացնեն՝ Եւրոպա ալ իրենց պիտի օգնէ և թէ Տապպաղողը Յակոբ յարած է Նաեւ որ առնուած Մարթինի ու Վինչէսթերի երկու հրացանները Սիմոնխօղլը Արթինի տան մէջ կը գտնուին·

Նկատելով որ Տապպաղեան Յակոբ դատարանին առջեւ ճշմարտութիւնը ծածկելն ու տարբեր մեկնութիւններ տալն, ինչպէս որ նախապէս ըսուած է, անընդունելի է, թէ կառապան Տիւրքսօղլը Յովհաննէս հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ըրած յայտարարութիւնները հաստատելով հանդերձ, առանց պատճառ մը մէջ բերելու ճշմարտութիւնը ծածկել ուզած է, ինչ որ նոյնպէս անընդունելի է, թէ օրինաց մէջ կէտ մը չկայ ցոյց տուող որ յանցաքի մը մեղադրիչներուն՝ իրարու համար ըրած յայտարարութիւնքն, որոց տուեալութիւնը բազմաթիւ ապացոյցներով հաստատուած է, անընդունելի ըլլան և թէ զրաքանութիւններ պարունակող յայտարարութիւններն ինչպէս նաեւ անանց ատրաքմայն վերաբերեալ նամակին համար, որ Քէչէճեան Մխաքի կողմէ գրկուած է, խոստովանուած է թէ Եղդարէն Կեսարիա գրկուելու է Կեմէրէկի ճամբով, իսկ խոտարարական միւս նամակներն ու գրութիւնները զանազան միջոցներով Մարզուանէն Կեսարիա և Կեսարիայէն Մարզուան գրկուած են·

Նկատելով որ Վարդանօղլը Միհրան հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Գարակէօղեան Արթինի տունէն գտնուած եօթը նամակներէ այն, որ Վարդանօղլը Միհրան և Տօյնեան Յակոբ ստորագրութիւնը և 28 դեկտեմբեր 1892 թուականը կը կրէ, կը վերաբերի Հնչակեան լրագրերու առաքման համար Արթինի երեք օսկի դրկուած ըլլալուն և միանգամայն կը պարունակէ կազմակերպութիւններ ընելու և անդամ կարգելու նման դատի նիւթ եղող խոտարարական բաղձանաց վերաբերեալ գեկոյցներ և թէ այդ նամակի գոյութիւնը կը պատկանի Հնչակեան խոտարարական ընկերութեան, որ երեւան եկած է կատարուած քննութեամբ, նկատելով որ Միհրան յայտարարած է նաև թէ Յակոբ և Ղազարոս ալ խոտարարական պետերէն են և դատարանին առջեւ բացորոշ կերպով խոստովանած է Գարակէօղեան Արթինի հետ ունեցած այդ թղթակցութիւնն և թէ տարբեր մեկնութիւններ տալով խոստովանած է նաեւ խոտարարական ընկերութեան անդամակցած ըլլալը·

Նկատելով որ Յակոբ թէ՝ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ելես առ երես խոստովանած է թէ Թումանեան Արթինի միջոցաւ խոտարարական ընկերութեան մասնակցած է և թէ անոր յանձնարարութեամբ Միհրանի դիմելով Գարակէօղեան Արթինի ուղղեալ այդ նամակը գրել տուած է Հնչակեան լրագրեր գրկելու համար·

Նկատելով որ ասոնց այս յայտարարութեան վրայ Գարակէօղեան Արթին այլեւայլ մեկնութիւններ տալով խոստովանած է թէ Թումանեան Արթինի տրուելու համար եկած նամակները անոր պատուէրին համաձայն իրեն յանձներ է և այդ երեք օսկին իրեն զրկուելով ինք ալ յանձներ է Թումանեան Արթինի·

Նկատելով որ Յակոբի ու Միհրանի կողմէ գրուած այդ նամակն ո՛չ թէ Թումանեան Արթինի՝ այլ Գարակէօղեան Արթինի կողմէ գրուած ըլլալը կապացուցանէ թէ խոտարարական նպատակները գիտնալով միջնորդ եղած է, նոյն իսկ այդ թղթակցութիւնը եթէ Թումանեան Արթինի ու խոտարարի մը միջեւ միջնորդելու եղանակաւ կատարուած ըլլար, թէ Արզմանօղլը Յովհաննէս իմաց տուած է թէ Մարգուանէ մեկնելու պահուն Գարակէօղեան Արթին իրեն կառք մը վարձեր է կեսարիա վերադառնալու համար, նամա՛ր որ կապացուցանէ թէ այդ անձ ուղղակի խոտարարական գործերով զբաղող խոտարար մ՚է, թէ Յակոբի ու Միհրանի այդ խոստովանութիւնները հաստատուած է նոյն նամակաց պարունակութեամբ և միանգամայն երեւան հանած է թէ տեղեկութիւն ունին իրենց անդամակցած ընկերութեան նպատակին վրայ, թէ Յակոբ բացորոշ կերպով խոստովանած է որ այդ թղթակցութեանց մասնակցելն ոչ է խաբկանքի հետեւանօք չէ եղած, այլ Թումանեան Արթինի յանձնարարութեամբ և իրենց խոտարարական նպատակներն ի գործ դնելու համար և թէ Սարբեան Յակոբի այդ թուղթն, ինչպէս որ ինք ըսած է, իր բէվոլվէրը ծախած ըլլալով, եթէ Գարակէօղեան Արթինի բէվոլվէրն ու փամփուշտները ուզելու համար եղած ըլլայ, պէտք էր որ բացարձակ գրուէր, զի միայն ինք կ՚ըսէ թէ «մէկ հատով բառասուն հատ գրկէ» խօսքը այդ նպատակին կը վերաբերի և միանգամայն այդ թուղթին մէջ նշանակեալ այն խօսքը թէ իւր բէվոլվէրը չէ կրցած ծախել, կը հերքէ իւր այս յայտարարութիւնն և կը հաստատէ Միհրանի՝ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ըրած յայտարարութիւնն ի մասին Ղազարոսի·

Նկատելով որ Տապպաղեան Յակոբ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Թալաս գիւղին մէջ կազմեալ խոտարարական ընկերութեան նախագահն ու գանձապետը Սիմոնխօղլը Արթին է և քարտուղարն ու գրիչնը գրգռողն ալ Քէլթման օղլը Գարօ է, թէ Գարօ ըսեր է որ հայերը իշխանապետութիւն կուզեն· Եթէ պատերազմ ըլլայ ձեզի պէտք պիտի ըլլայ և մուտքի ու ամսականի անունով հաւաքեալ դրամներով զէնք պիտի գնուի և եթէ միաբանութեամբ ստակ հաւաքելով և աւազակութիւն ընելով այժ մը գոյացնեն՝ Եւրոպա ալ իրենց պիտի օգնէ և թէ Տապպաղողը Յակոբ յարած է Նաեւ որ առնուած Մարթինի ու Վինչէսթերի երկու հրացանները Սիմոնխօղլը Արթինի տան մէջ կը գտնուին·

Նկատելով որ Տապպաղեան Յակոբ դատարանին առջեւ ճշմարտութիւնը ծածկելն ու տարբեր մեկնութիւններ տալն, ինչպէս որ նախապէս ըսուած է, անընդունելի է, թէ կառապան Տիւրքսօղլը Յովհաննէս հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ըրած յայտարարութիւնները հաստատելով հանդերձ, առանց պատճառ մը մէջ բերելու ճշմարտութիւնը ծածկել ուզած է, ինչ որ նոյնպէս անընդունելի է, թէ օրինաց մէջ կէտ մը չկայ ցոյց տուող որ յանցաքի մը մեղադրիչներուն՝ իրարու համար ըրած յայտարարութիւնքն, որոց տուեալութիւնը բազմաթիւ ապացոյցներով հաստատուած է, անընդունելի ըլլան և թէ զրաքանութիւններ պարունակող յայտարարութիւններն ինչպէս նաեւ անանց ատրաքմայն վերաբերեալ նամակին համար, որ Քէչէճեան Մխաքի կողմէ գրկուած է, խոստովանուած է թէ Եղդարէն Կեսարիա գրկուելու է Կեմէրէկի ճամբով, իսկ խոտարարական միւս նամակներն ու գրութիւնները զանազան միջոցներով Մարզուանէն Կեսարիա և Կեսարիայէն Մարզուան գրկուած են·

Նկատելով որ Վարդանօղլը Միհրան հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Գարակէօղեան Արթինի տունէն գտնուած եօթը նամակներէ այն, որ Վարդանօղլը Միհրան և Տօյնեան Յակոբ ստորագրութիւնը և 28 դեկտեմբեր 1892 թուականը կը կրէ, կը վերաբերի Հնչակեան լրագրերու առաքման համար Արթինի երեք օսկի դրկուած ըլլալուն և միանգամայն կը պարունակէ կազմակերպութիւններ ընելու և անդամ կարգելու նման դատի նիւթ եղող խոտարարական բաղձանաց վերաբերեալ գեկոյցներ և թէ այդ նամակի գոյութիւնը կը պատկանի Հնչակեան խոտարարական ընկերութեան, որ երեւան եկած է կատարուած քննութեամբ, նկատելով որ Միհրան յայտարարած է նաև թէ Յակոբ և Ղազարոս ալ խոտարարական պետերէն են և դատարանին առջեւ բացորոշ կերպով խոստովանած է Գարակէօղեան Արթինի հետ ունեցած այդ թղթակցութիւնն և թէ տարբեր մեկնութիւններ տալով խոստովանած է նաեւ խոտարարական ընկերութեան անդամակցած ըլլալը·

Նկատելով որ Գարօի կողմէ գրուած խոտարարական ընկերութեան տեսարկին մէջ Կիւրինի Կարապետի ու Սիմոնխօղլը Արթինի անունները արձանագրուած է, ինչ որ կը հաստատէ թէ Կարապետ ու Արթին՝ եղած թեւ.բութիւններն ու կազմակերպութիւնները ընդունելով մասնակցած են Գարօի ու Տապպաղեան Յակոբի սնոտի բաղձանքներուն·

Նկատելով որ լսուած վկայներն Սատէվեան Կարապետի, Մագուտեան Աւետիսի, Եագուպօղլը Հաճիի, Թալասցի Խանլըօղլը Արթինի և Շալճըօղլը Յակոբի կողմէ տրուած տեղեկութիւնք բացորոշ կերպով հաստատած են և Յակոբի, Կարապետի ու Արթինի արձանագրեալ յայտարարութիւններն, միանգամայն թէ Գարօի կողմէ գումարեալ խոտարարական ժողովներուն մէջ միշտ միասին գտնուած են, թէ Յակոբ ու Արթին աշխատած են մշտքերը գրգռելու և պարզամիտները գրգռելու ու խաբելու և թէ Արթին ալ օգնած է անոնց խոտարարական նպատակներուն և ծառայած է ի գլուխ հանելու անոնց յոգի իղձերը, նկատելով որ Տապպաղեան Յակոբ արդէն խոստովանած է թէ խոտարարական ընկերութեան անդամակցած է·

Նկատելով որ Վարնօքօղլը Գաբրիէլ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ յայտարարած ու խոստովանած է թէ Կ· Պոլսէն ճամբայ ելնելու պահուն ի Բարմաք-Քարու Զաթալ խանի մէջ տեսնուեր է Արապօղլը Գրիգորի հետ որ հինգ-վեց կտոր թուղթեր յանձներ է իրեն Էվէրէքցի ուսերիչ Հաճի Սարգիսի տալու համար, թէ այդ թուղթեր, որոց պարունակութիւնն է եղեր Ս· Աւետարանէն պարբերութիւն մը, ժողով մը կազմուելով ստորագրել պիտի տրուէին եղեր, թէ ըստ այնմ այդ թուղթերը տարեր է, և յետոյ ժողովի մը մէջ Մխնոսքի հիներով կարդացեր է անոնցմէ երկուքը, թէ այդ թուղթեր կարմիր մելանով ու ձեռագիր՝ երդումներ կը պարունակին, թէ Ռշտունին ու Ժիրայրը յ՚Էվէրէկ Սուրբիկի տան մէջ տեսեր է, թէ Ռշտունիկ գրգռիչ խօսքեր ըսեր է՝ ըսելով որ Կարնոյ ու Վանայ կողմերը կռիւ կայ և իրենք ալ այժմէն կազմակերպութիւն մը կատարելով, իրենց համար օրէնք մը ու հրահանգ մը ունենան, ստակ ու զէնք ձեռք բերին և թէ ամեն երկրի մէջ հայերն այդ կարգի պատրաստութիւններ կը տեսնեն, թէ Անտոն Ռշտունիի այդ բանախօսութեան ներկայ գտնուեր է նաև ամբաստանեալներէ Արշակ և թէ 1308 ապրիլ դեկտեմբեր 25ի ուրբաթ գիշերը Սուրբիկի հետ Էվէրէկ գաւառակի մէջ ծանուցեալ տեղերը փակցուցեր են ազգարարութիւններն, որովհետև Սուրբիկ ըսեր է թէ իրենց համար ՀԱՍԱԿԱՐ չէ·

Նկատելով որ Վարնօքօղլը Գաբրիէլ դատարանին առջեւ հաստատելով ու խոստովանելով ազգարարութեանց փակցուելու գործին մէջ իւր մասնակցած ըլլալը, միւս կէտերը ծածկել և ուրանալ ուզած է·

Նկատելով որ Սուրբիկ թէ՝ հարցաքննիչ դատաւորին և թէ դատարանին առջեւ յայտարարած ու խոստովանած է թէ խոտարարական ժողովոյ կազմակերպիչներէն ու գրգռիչներէն Անտոն Ռշտունի ինչպէս նաեւ ժիրայր, կամ Դարլաստ և կամ Մարտիրոս, որուն ո՛վ ըլլալն և ուր բնակիլը չգիտեր, իւր տունը հիւր մնացեր են, թէ այդ անձինք որքան ատեն որ իր տունը հիւր մնացեր են, Արշակ, Կարապետ, Աբգար և այլք անոնց քով կուգան ու կ՚նիստեն եւ դեռ, թէ ի վերջոյ ժիրայր զինքը Զօմաքլը հրաւիրեր է և անկից առաջ ալ Արշակ պատուիրեր է իրեն որ երբ Զօմաքլէն հրաւիրուի, երթայ, թէ Զօմաքլը երթալուն Դարլաստ իրեն յանձներ է խալամիրէն գըրուած վեց թուղթեր և պատուիրեր է իրենց որ բարի նպատակի մը համար այդ թուղթեր որոշեալ օրը փակցնէ խլամաց տուներուն, մզկիթներուն և կառավարական պաշտօնատան դուռներուն վրայ և թէ պատուիրուած գիշերը Վարնօքօղլը Գաբրիէլի հետ այդ թուղթերը փակցուցեր են տեղւոյն կառավարական պաշտօնատան ու մզկիթներու դուռներուն վրայ և ուրիշ տեղեր·

Նկատելով Սուրբիկի այս յայտարարութիւնը հաստատուած է լսուած վկայներէ Հէքիմօղլը Սարգիսի փաստութեամբ, թէ ինչպէս ըսուած է Վարնօքօղլը Գաբրիէլի արձանագրեալ յայտարարութեանց մէջ, Սուրբիկ այս վերջնոյն ազդարարութիւնը դիմած է ազդարարութիւնները փակցնելու համար, ինչ որ կ՚ապացուցանէ թէ Գաբրիէլ խոտարարաց խումբն է, թէ ասոնց՝ Ռշտունիի ու Ժիրայրի նման խոտարարական կազմակերպութեան սնոտի նպատակաւ ատանդ թափառելով ժողովրդեան մտքերը գրգռելու և խոտարարական բաղձանքներ ներշնչելու զբաղած անձերու հետ տեսնուելն ու զանոնք իրարու հետ մեծնալն ու զանոնք իրենց տան մէջ ընդունելով պահելը կ՚ապացուցանէ թէ գաղտ նիւթ եղող խոտարարական իգձերու ու նպատակներու մասնակցած են, թէ Սուրբիկ խոստովանած է որ Ժիրայրի կողմէ գրկուած լուրի մը վրայ Զօմաքլը երթալով Էվէրէկի մէջ փակցուելու համար իրեն յանձնուած թուղթերուն խլամերէն ըլլալը գիտէր և թէ այդ թուղթերը Վարնօքօղլը Գաբրիէլի հետ՝ հակառակ սովորութեան՝ գիշեր ատեն փակցուցած են կառավարական պաշտօնատան և մզկիթներու դուռներու նման տեղերու վրայ, ինչ որ կապացուցանէ թէ այդ թուղթերուն ի՛նչ ըլլալն և ի՛նչ նպատակի համար փակցուած ըլլալը գիտնալով, այսինքն քարին ու չարին տեղեակ ըլլալով կատարած են այդ գործը·

Նկատելով որ Գաբրիէլ բացորոշ կերպով խոստովանած է թէ Սուրբիկի ընկերացած է ազդարարութիւնները փակցնելու համար և այդ կերպով մասնակցած է անոր, թէ Զօլաբեան Յակոբ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ թէև խոստովանած է որ Ճէվահիրճեան Ռուբէն յանուն ընկերութեան ատրճանակ մը տուեր է իրեն, որ գնուած էր իրեն անդամակցած խոտարարական ընկերութեան դրամով և որ տրուած էր իրեն ի գործ դնելու համար այն պարտականութիւններն որք յատուկ են ընկերութեան անդամոց, թէ սակայն դատարանին մէջ իրեն ցոյց տրուած Գարատաղի խոշոր բէվոլվէրին համար հաստատելով հանդերձ թէ իրեն առածն է տարբեր մեկնութիւններ տուեր է, թէ Զօլաբեան Յակոբի արձանագրեալ յայտարարութեանց ճշգութիւնը հաստատուած է այն յայտարարութիւններով, զորս Ճէվահիրճեան Ռուբէն, Տէօքմէճեան Բարսեղ և Ճէվահիրճեան Յակոբ ըրած են թէ՝ հարցաքննիչ դատաւորին եւ թէ դատարանին առջեւ և թէ Արզմանօղլը Յովհաննէսի յայտարարութիւնք եւս հաստատած են որ Զօլաբեան Յակոբ գօմիթէին զինեալ անդամներէն է·

Նկատելով որ Յովհաննէսը Մամաս հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած և յայտարարած է թէ խոտարարական գօմիթէի կեսարիոյ ճիւղին մէջ մտնելով գօմիթէին երթեւեկութեան յատուկ գործերը կատարած է, թէ Ռշտունիի և գօմիթէի պետերուն միջեւ թէ՛ բերանացի և թէ գրաւոր բանակցութեանց փոխադրութեան միջնորդ եղած է և թէ ասոնց հրամանաւ Արզմանօղլը Յովհաննէսի հետ՝ զինեալ վիճակի մէջ՝ Ռշտունին Թալաս տարեր է·

Նկատելով որ Մամաս դատարանին առջեւ ելս խոստովանած ու հաստատած է իւր այդ յայտարարութիւնները, միանգամայն բացորոշ կերպով խոստովանած է թէ իւր այդ գործը գնուածի արդիւնք չէ, այլ ինք իրրեւ անդամ խոտարարական գօմիթէին համակերպած է գօմիթէին նախագահաց ու պետերուն կողմէ ըստ այնմ տրուած հրահանգներուն եւ թէ Անտոն Ռշտունիի, Տէօքմէճեան Բարսեղի, Ճէվահիրճեան Ռուբէնի, Սլաճանեան Կարապետի, Ճէպիտելիքեան Յակոբի և Դանիել վարդապետի թէ՝ հարցաքննիչ դատաւորին և թէ դատարանին առջեւ ըրած յայտարարութիւններն ինչպէս նաեւ Կեսարիոյ խոտարարական ընկերութեան տեսարկին մէջ Մամասի անուան գտնուիլը կը հաստատեն այդ կէտն և իւր խոստովանութեանց ստուգութիւնը·

Նկատելով որ Պօյաճեան Ստեփան հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած է թէ Ճիվանեան Մարտիրոսի թելադրութեամբ մասնակցած է խոտարարական ընկերութեան, թէ Մարտիրոսի հետ Պիրայսէ գիւղը երթալով հոն Ռշտունի գումարտակներու բաժներ է իրենց գիւղին խոտարարական անհատներն, որուն ներկայ գտնուեր է և թէ ինք ալ հինգերորդ գումարտակին տասնապետ կարգուեր է·

(Շար· վաղուան թուով)

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԲՐԻՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ

ԼԱՆՕԼ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — **"ՓԻՆԻՔՍ"** — ՀԻՄՆԱԼ 1782 ԹՎԱԿԱՆԻ

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր վայելումն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ դրամարն զոր նորոյ վճարած է հրդեհի ենթարկուց համար։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակաց կազմուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք օգնիւք լիազօր իշխանութիւն կարդադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերքաց Ղալաթիա, Կամուրջի դէմ, Քօմիսիօն խանի անկիւնը։

618

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

Ա. ԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ	6,889,695
Տարեկան հասոյթ	16,890,344

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ ճանապարհներ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՍԻԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Գահէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 12, 13, 14

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՉ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Ֆռանք 6,250,000 — Պահեստի դրամ Ֆռանք 2,585,853

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շրջենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկ. Ֆիւնս միացած է Եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամ պարտքն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 Ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համար Թուրքիոյ

369

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԻՐԱՍՓԷՐԻ

Գէյքօզ տապաղխանէսի իշուն միւպահա օլունմագ իւզրէ մէգզբի միւնագասահա գօնուլան 10,000 ատէտ թուզլը պաշ եվրօբա թանէ կէօնթին պէհէր գէնէեկի ճէտիսի 5 ղրշ. 10 փարահա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղուսթօսը ըումինին 23 լունճմի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաքը իճրա օլունարագ մէգզիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիւլէճէկինտէն իթաբանա վէ իրթէսի կիւնի 100տէ 5 թէնզիւնէ թալիպ օլանլարընն մագամը Սէրասքէրի լէվ-զիմաթը ումումիէ տաիրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

Նօ. 64 — 2—3

Մէհիտիյէ գըշլաի հիւմայունունտա վագը 1 պապ պագգալ տիւքքէանարընն 309 սէնէսի աղուսթօս նիհահեթիւնտէ գօնթուրաթօսը իրթամ պուլուճաղընտան սէնէեի մէրգու